

DONELAIČIO ŽEMĖ

Leidžia Kristijono
Donelaičio draugija
Leidžiamas nuo 1992 m.

2021 m. rugsėjis
Nr. 3 (236)

9 772424 509001

Kaina 2 Eur

Turinys

AKTUALIJOS

Klaipėdoje iškilmingai paminėtas Kristijono Donelaičio draugijos 100-metis.....	3
Lietuvos generaliniam konsulatui Karaliaučiuje – 100 metų	5
„Didžiojamės ilga ir turininga konsulinės įstaigos istorija“	7
Įdomi ir vertinga konferencija Rambyne	9
Martynas Mažvydas ugdo ir jungia - atkurime jo namus ateičiai	10
Rūta Daujotaitė – Leonova: „Turėdama savo principus, norėjau juos įgyvendinti“	11
Klaipėdoje įamžintas dar vienas Tilžės Akto signataras V. Gailius	13
Atminimo ženklai Tilžės Akto signatarams ir švietėjams.....	15
Parodoje – Mažosios Lietuvos muzikos instrumentai	15
Lituanistinės studijos mokytojams.....	16
Folkloro šventė “Pūsk, vėjuži” Juodkrantėje	17

KARALIAUČIAUS KRAŠTAS

Pasaulio lietuvių vienybės diena prie Nemuno.....	18
Konsulate pristatytas Kaunas – 2022 metų Europos kultūros sostinė....	18
Konkursas konsulato 100-mečiui paminėti.....	19
Tepliaivos pilis bus pritaikyta kultūrinėms reikmėms	19

K.DONELAITIS

K.Donelaičio “Metai”: lietuvių literatūros alfa ir omega graikiškai.....	20
Kristijonas Donelaitis ir jo poema „Metai“ - pasaulinėje parodoje EXPO Dubajuje	23

ATMINTIS

Dr. Vaclovas Bagdonavičius, mokslininkas vydūnietis	24
---	----

NAUJOS KNYGOS

Eva Labutyte arba Mažoji Lietuva ir dailininkė	25
Išleista nauja knyga apie Martyną Jankų	27

Pirmajame viršelyje – poetė, pedagogė, vertėja, Karaliaučiaus krašto lietuvių visuomenės veikėja Rūta Daujotaitė-Leonova. 2020 metais ji apdovanota K.Donelaičio medaliu „Širdings brolau“ už Kristijono Donelaičio, Martyno Liudviko Gedimino Rėzos bei kitų lietuvių rašytojų kūrybos vertimus ir populiarinimą Karaliaučiaus krašte, savosios kūrybą, Mažosios Lietuvos istorinio paveldo ir lietuvių kalbos puoselėjimą, Karaliaučiaus lietuvių bendruomenės telkimą, tarptautinio bendradarbiavimo skatinimą (Karaliaučiaus srities istorijos ir meno muziejaus archyvo nuotr.).

Ketvirtajame viršelyje – Klaipėdoje rugsėjo 10-ąją buvo paminėtos 100-osios Kristijono Donelaičio draugijos įkūrimo metinės. Minėjimas prasidėjo K.Donelaičio pagerbimu – prie jo paminklo buvo padėtos gėlės, skambėjo poezijos eilutės, jo atminimą pagerbė draugijos skyrių atstovai, vietos gyventojai (Algio Vaškevičiaus nuotr.).

Leidžia:

Kristijono Donelaičio draugija

LT-68295 Marijampolė,
Vytauto g. 28
www.donelaitis.info
draugija@donelaitis.info

Redaguoja:

Algis Vaškevičius – redaktorius,
Gintaras Skamaročius –
K.Donelaičio draugijos pirmininkas,
Remigijus Svilius – techninis
redaktorius

„Donelaičio žemės“ redkolegija:
G.Skamaročius (pirmininkas),
N.Kitkauskas, V.Gocentas, V.Juraitis,
Dž.Maskuliūnienė, A.Matulevičius,
R.Senapėdis, V.Šilas

Spausdino AB „Spauda“,
Laisvės pr. 60, LT-05120 Vilnius

Rankraštis pasirašytas spaudai
2021-10-05

Rankraščiai taisomi ir trumpinami
redakcijos nuožiūra.
Redakcijos nuomonė nebūtinai
sutampa su autorių nuomone

ISSN 2424–5097

Tiražas – 700 egz.

K.Donelaičio draugijos sąskaita:
LT917044060001135106

Projektą „Lietuva abipus Nemuno“
remia:

VYDŪNO JAUNIMO FONDAS
VYDUNAS YOUTH FUND, INC.

Mažosios
Lietuvos
fondas

VšĮ Nemuno
euroregiono
Marijampolės
biuras

Marijampolės
Rotary klubas

Mantingos
labdaros ir
paramos fondas

Klaipėdoje iškilmingai paminėtas Kristijono Donelaičio draugijos 100-metis

Rugsėjo 10-ąją ypatinga diena buvo Kristijono Donelaičio draugijai – tądien Klaipėdoje paminėtas šios draugijos įkūrimo 100-metis. Sukaktis paminėta Klaipėdoje, nes būtent šiame mieste draugija ir buvo įkurta 1921-ųjų rugsėjo 13 dieną siekiant sustiprinti krašto lietuviškos tapatybės, kultūros ir švietimo aplinką, ruošti dirvą susijungimui su Lietuva – jis sėkmingai įvyko 1923 m. K. Donelaičio draugija atkurta Vilniuje 1992 metų kovo 14 dieną (plačiau draugijos įkūrimo istorija ir jos veikla buvo pristatyta praėjusiam “Donelaičio žemės” numeryje, Algirdo Miko Žemaitaičio straipsnyje “K. Donelaičio draugijos istorija”).

Iškilmės prasidėjo prie K. Donelaičio paminklo jo vardo gatvėje, kur buvo padėtos gėlės. Čia nuskambėjo ir vienos klaipėdiečių, K. Donelaičio kūrybos gerbėjos skaitoma ištrauka iš Justino Marcinkevičiaus poemos “Donelaitis”, kurią jis sukūrė 1964 metais minint lietuvių grožinės literatūros pradininko 250-ąsias gimimo metines.

Renginio dalyviai gėlių padėjo ir prie paminklo Vieningai Lietuvai Danės gatvėje, o vėliau rinkosi Mažosios Lietuvos istorijos muziejuje, Pilies muziejaus

konferencijų salėje į konferenciją “K. Donelaičio draugija – jungtinei Lietuvai”. Renginys taip pat buvo transliuojamas ir nuotoliniu būdu.

Salėje buvo surengta laikraščių ir žurnalų “Donelaičio žemė”, leidžiamų nuo 1992 metų paroda – buvo galima pavartyti nuo laiko pageltusius laikraščių puslapius, to paties pavadinimo žurnalus. Čia nedidelę parodą apie savo veiklą pristatė ir Mažosios Lietuvos reikalų tarybos Klaipėdos skyrius.

Renginys prasidėjo Lietuvos himnu ir menine kompozicija – ją atliko aktorė Virginija Kochanskytė, operos dainininkas, Klaipėdos valstybinio muzikinio teatro solistas Mindaugas Rojus ir pianistė Inga Maknavičienė. Jie pradžiugino menine programa. Minėjimo dalyviai išgirdo ištraukas iš Kazio Bradūno, Sigito Gedos, Justino Marcinkevičiaus poezijos, skambėjo arijos iš Giedriaus Kuprevičiaus miuziklo “Devynbėdžiai” bei operos “Prūsai” ir kiti kūriniai.

Konferencijos svečius sveikino Klaipėdos vicemeras Arvydas Cesiulis, pripažinęs, kad dėmesio K. Donelaičiui niekada nebus per daug ir pasidžiaugęs, kad jo vardo draugija sulaukė tokios gražios sukakties.

Konferencijos dalyviai

Autoriaus nuotraukos

gė K. Donelaičio paminėjimą, man tas renginys labai patiko ir džiaugiausi, kad šį kūrėją ir dabar prisimena, mini, vertina, apie jį kalba. Ačiū už jūsų pastangas dirbant svarbų darbą ir už tai, kad minėjimui pasirinkote Klaipėdą”, - sakė vicemeras.

Konferencijos dalyvius nuotoliniu būdu pasveikino ir Lietuvos kultūros ministro pavaduotojas Albinas Vilčinskas, perdavęs ir ministro Simono Kairio sveikinimą. Pasak viceministro, retai kuri draugija sulaukia tokio reikšmingo jubiliejaus, ir svarbu, kad ji toliau gyvuotų, stiprėtų ir dirbtų tam, kad būtų išsaugotas ir ateities kartoms perduotas Mažosios Lietuvos palikimas.

Gražių žodžių sukakties proga draugijai negailėjo ir Klaipėdos universiteto rektorius Artūras Razbauskas. Pasak jo, K. Donelaitis yra viena iš pačių iškiliausių Mažosios Lietuvos asmenybių, o draugijos 100-metis – puiki proga apžvelgti nuveiktus darbus ir numatyti perspektyvas. Jis priminė, kad Klaipėda saugo K. Donelaičio atminimą, kasmet sausio 1-ąją miesto gyventojai renkasi prie paminklo “Metų” autoriui ir pamini jo gimtadienį.

Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus direktorius Jonas Genys sakė, kad būtent šis muziejus saugo Mažosios Lietuvos paveldą. Jis priminė, kad Klaipėdos krašte jau nuo pat XVIII amžiaus pabaišos ir iki Antrojo pasaulinio karo veikė labai daug įvairių draugijų ir organizacijų, bet daugelis jų dirbo trumpai, nunyko. Labai svarbu, kad K. Donelaičio draugija buvo atkurta, išlaikė savo tęstinumą ir tęsia svarbius darbus, puoselėdama šio krašto tęstinumą, leisdama

“Apie K. Donelaitį galima pasakyti – kuo daugiau metų praeina, tuo jis atrodo reikšmingesnis. Kai per pandemiją nuotoliniu būdu Birmingame lietuviai Didžiojoje Britanijoje suren-

Renginyje buvo pristatyta „Donelaičio žemės“ leidinių paroda.

išliekamąją vertę turinčius leidinius.

Vicemerą A.Cesiulį supažindino renginio dalyviai su paruošiamaisiais darbais, kurie atliekami pasitinkant 2023-uosius metus, kai bus minimas Klaipėdos krašto susigrąžinimo į Lietuvos valstybę 100-metis. Pasak jo, tai didelis įvykis ir Lietuvos, ir Europos mastu, tad pasirengimo darbai jau vyksta, į juos aktyviai įsitraukė ir Klaipėdos universitetas, darbo grupė gauna įvairių pasiūlymų. Jau artimiausiu metu baigsis terminas, iki kurio laukiama pasiūlymų šiai datai paminėti ir bus rengiama jų programa. Renginiai apims 2021-2023 metus, nes jau kitąmet Klaipėda minės 770 metų sukaktį.

A.Razbadauskas sakė, jog rengiantis šioms sukaktims akcentuojamas ir Mažosios Lietuvos (Tilžės) Akto signatarų indėlis, daug kalbama ir daroma dėl jų atminimo įamžinimo. Taip pat 100-mečio jubiliejui bus kuriamas ir dokumentinis filmas, į pasirengimo darbus įtraukti mokslininkai, istorikai, žinia skleidžiama tarp tautiniu mastu.

Konferencijoje pranešimą apie K.Donelaičio draugijos istoriją bei veiklą „Kristijono Donelaičio draugija 1921-2021“ skaitė šios draugijos pirmininkas Gintaras Skamaročius, o pranešimą „Kai

kurie kalbos politikos akcentai pirmojoje Lietuvos Respublikoje” - Valstybinės lietuvių kalbos komisijos narė dr. Daiva Vaišnienė. Ji pateikė daug įdomių pavyzdžių apie tai, kokioje padėtyje buvo atsidūrusi lietuvių kalba prieškarinio Klaipėdoje, kaip jai teko varžytis su vokiečių kalba.

Mažosios Lietuvos reikalų tarybos Klaipėdos skyriaus pirmininkas Petras Šmitas renginyje pristatė, kokie darbai atlikti uostamiestyje siekiant įamžinti Mažosios Lietuvos (Tilžės) Akto signatarų atminimą, pristatė neseniai išleistą bukletą šia tema. Jis papasakojo, kad jau yra sukurtos ir pakabintos 7 lentos Tilžės Akto signatarams Klaipėdos mieste, ir jos puošia miesto pastatus. Pirmininkas kalbėjo ir apie tai, kokie darbai dar laukia, akcentavo, jog iki 2023-ųjų būtina sukurti biustą Klaipėdos sukilimo vadui Jonui Budriui, atlikti kitus darbus.

Viešosios įstaigos Karaliaučiaus krašto lietuvių bendruomenės vadovas Sigitas Šamborskis susirinkusiems papasakojo, kokie darbai atlikti siekiant išsiaiškinti tikslią pirmosios lietuviškos knygos autoriaus Martyno Mažvydo gimimo datą ir jo palaidojimo vietą. Jis pasidžiaugė, kad neseniai buvo suremontuotas ir atnaujintas Kristijono Donelaičio memorialinis

muziejus Tolminkiemyje (VšĮ Nemuno euroregiono Marijampolės biuro inicijuotas projektas), kuris jau laukia lankytojų. Deja, ten nuvažiuoti dabar nėra galimybių, ir apskritai Karaliaučiaus krašte vis mažėja lietuvių kalbos fakultatyvų, nėra lietuviškų mokyklų, didėja lietuvių nutautinimas.

Renginyje sveikinimo žodžius tarė ir savo pastebėjimais pasidalino Šiaulių universiteto profesorė Džiuljeta Maskuliūnienė, akcentavusi tai, jog į draugijos veiklą būtina įtraukti kuo daugiau jaunimo, taip pat rašytojas Laimonas Inis, savo kūryboje skiriantis daug dėmesio Mažajai Lietuvai, 90-mečių mininės XXVII knygos mėgėjų draugijos vadovė Dalia Poškienė, Rambyno regioninio parko direktcijos vadovė Diana Milašauskienė ir kiti svečiai. Klaipėdiečiai teigė, kad mieste statoma nauja mokykla ir siekiama, kad jai būtų suteiktas K.Donelaičio vardas.

Draugijos 100-mečio minėjimo Klaipėdoje proga G.Skamaročius įteikė padėkas Kristijono Donelaičio draugijos Šiaulių skyriaus ilgametei vadovei Izolinai Lingienei, Panevėžio skyriaus pirmininkui Steponui Kubeckui, taip pat Petriui Šmitui bei Jonui Geniui.

Konferencija surengta įgyvendinant draugijos projektą "100 metų su Donelaičio vardu - jungtinei Lietuvai". Jį dalinai finansuoja Lietuvių Fondas, Nemuno euroregionas bei pati draugija.

Minėjimas organizuotas kartu su viešą kvietimą priėmusiais partneriais: Mažosios Lietuvos istorijos muziejumi bei Mažosios Lietuvos reikalų Taryba.

Algis Vaškevičius

Pagrindinis rėmėjas

Lietuvių Fondas

lithuanianfoundation.org

Lietuvos generaliniam konsulatui Karaliaučiuje – 100 metų

1921 - 2021
LIETUVOS RESPUBLIKOS
GENERALINIAM KONSULATUI
KALININGRADE

Liepos 29-ąją sukako lygiai 100 metų, kai buvo įkurtas Lietuvos generalinis konsulas Karaliaučiuje. 1921 metų liepos 29-ąją pirmuoju konsulu buvo paskirtas Vytautas Jonas Gylys, kuris savo pareigas pradėjo eiti tų metų rugpjūčio 1 dieną. Šiandien Lietuvos generalinė konsulė - Aušra Černevičienė, kurios vadovaujamas generalinis konsulas Karaliaučiuje garbingai ir atsakingai vykdo savo funkcijas, puoselėja Mažosios Lietuvos ir Kristijono Donelaičio atminimą. Skaitytojams siūlome Mažosios Lietuvos enciklopedijoje spausdinamą prof. Sandros Grigaravičiūtės straipsnį apie šio konsulato veiklą iki Antrojo pasaulinio karo (straipsnis šiek tiek sutrumpintas).

Lietuvos generalinis konsulas Karaliaučiuje, nuo 1934 – Generalinis konsulas Karaliaučiuje, veikė 1921–1939. Konsulo pareigas ėjo: Vytautas Jonas Gylys (1921 VIII 1–1922 VIII 16); vicekonsulas K. Hermanas Hasfordas (laikinai ėjo ir konsulo pareigas nuo 1922 VIII 16); Kremeris (?); Juozas Gabrys (nuo 1926 III 1); Antanas Kalvaitis (1926 XII–1928); Juozas Brėdikis (nuo 1931 IX); Jonas Budrys (1928–1936 VIII); Leopoldas Dymša (nuo 1936 IX 1). Be konsulo, 1923 m. dirbo 4 žmonės: vicekonsulas K. H. Hasfordas, sekretorė Anelė Veitaitė, daktilografė Agota Milčienė ir sargė-kurjerė Henrieta Lidemanienė.

1939 VII 15 sekretoriais dirbo: Otonas Paleikaitis (paskirtas 1935 I 17), Kazys Algenis, Bronė Barkauskienė. Iš pradžių Lietuvos Respublikos konsulas dirbo nuomojamose patalpose. 1934 sausį įsigijo 2 aukštų namą, kuriame galėjo gyventi tarnautojai ir taip išvengti nuolatinio sekimo. Konsulato uždaviniai politinėje srityje: 1. Artimų santykių su prūsų valdžios vietos organais (Oberregierungspräsidentu ir kitais) užmezgimas ir palaikymas. Šių įstaigų žodis padėjo suformuoti Berlyno vyriausybės požiūrį įvairiais su Lietuvos Respublika susijusiais

Archyvinėse nuotraukose ir dokumentuose – konsulato veikla.

klausimais. 2. Kontaktų su apygardoje gyvenančiais lietuviais (ypač apie Labguvą) užmezgimas bei jų subūrimas. 3. Nelegalių karinių organizacijų Rytprūsiose veiklos vertinimas bei Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos informavimas apie jų planus. 4. „Antivalstybiškai nusistačiusių gaivalų“, susisiekančių su Lenkija per Karaliaučį, vertinimas ir šios informacijos perdavimas Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai (URM).

Ekonomikos srityje konsulato uždavinys – gaivinti ir intensyvin-

ti prekybinius santykius, propaguoti lietuviškus gaminius, ieškoti jiems rinkų, kelti Lietuvos Respublikos firmų bei prekybininkų kreditingumą, daryti užpirkimus Karaliaučiuje, Elbinge ir kitur. Lietuvos Respublikos URM patarė konsulatui palaikyti glaudesnius santykius su vietiniais prekybininkais importuotojais (ypač su Handelskamera), t. p. tučtuojau reaguoti į vietos spaudoje bei tarp prekybininkų ir pramonininkų skleidžiamus gandus apie Lietuvos Respublikos pirklių neišmanymą, pablogėjusią ekonominę ir finansinę būklę. Patarta dalyvauti kasmetėse Karaliaučiuje rengiamose pavasario ir kitose mugėse.

Konsulas buvo atsakingas už pasų ir vizų išdavimą. 1922–1923 konsulate kasdien lankydavosi apie 100 žmonių. 1922 išduotos 5623, o 1923 (iki rugsėjo) – 2105 vizos. 1921–1922 konsulas padėjo nušviesti Rytprusių ir Berlyno spaudoje svarbiausius Lietuvos Respublikos užsienio politikos klausimus, Karaliaučiuje įsteigė biurą, kuris tuo rūpinosi. Informacija skelbta Karaliaučiaus spaudoje ir Berlyno didžiuosiuose laikraščiuose (Deutsche Allgemeine, Tag, Berliner Tageblatt).

Konsulatas t. p. informavo URM apie Vokietijos organizacijų (pvz., ORGESCH, Heimatbundo) veiklą, politikos bei kultūros renginius Karaliaučiuje, formuojamą Rytprusių gyventojų nuomonę, vertino Lenkijos konsulato veiklą Karaliaučiuje, informavo apie lenkų karinių dalinių judėjimą, procesus, permainas Lenkijos konsulate Karaliaučiuje; įvairias akcijas bei kultūros renginius, Lietuvos dvarininkų „gydymąsi“ sanatorijose

Karaliaučiuje bei masinį lenkų veržimąsi į Lietuvos Respubliką per konsulatą.

Daugiausia problemų būta dėl vizų išdavimo Lenkijos piliečiams, vykstantiems į Lietuvos Respubliką (leidimus konsulas išduodavo tik URM pritarus) bei vizų išdavimo Lietuvos Respublikos piliečiams, vykstantiems per Danzigo koridorių į Vokietiją, vilkinimo. Konsulas informuodavo URM apie politines nuotaikas krašte, įvairių visuomenės sluoksnių bei spaudos požiūrį į britų, prancūzų bei lenkų politiką. Konsulato aptarnaujamoje teritorijoje 1933 m. gyveno 306 Lietuvos Respublikos piliečiai.

Ryšiai tarp krašte gyvenusių Lietuvos piliečių ir konsulato buvo stiprintini. Studentai ar moksleiviai kreipdavosi į konsulatą norėdami pratęsti pasų galiojimo laiką ar prašyti liudijimo dėl kelionės geležinkeliu lengvatų. Konsulinio tarpininkavimo dažniausiai prireikdavo iš Lietuvos atvykusiems piliečiams. 1933–1935 konsulas informavo Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministeriją apie permainas Vokietijoje naciams atėjus į valdžią: knygų deginimą ir spaudos varžymą, komunistų suėmimus, nacionalsocialistų suvažiavimus, neparankių žmonių atleidimus ir kita.

1930 ir 1932 m. konsulas J. Budrys buvo sudaręs ir užregistravęs prie Karaliaučiaus universiteto aukštųjų mokyklų lietuvių studentų draugiją. Jos nariai rinkdavosi konsulate 2 kartus per mėnesį. Draugija egzistavo iki 1933 m., kol joje buvo studentų iš Didžiosios Lietuvos. Per konsulatą skatinti bei palaikyti kultūros ir sporto ryšiai tarp Karaliaučiaus ir

Lietuvos Respublikos. Konsulas L. Dymša siekė glaudesnių santykių su vietos spauda. Tam pritarė ir Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerija. Juozas Urbšys net rekomendavo aplankyti svarbiausių spaudos organų redaktorių ir užmegzti su jais formalius santykius. Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos generalinis sekretorius visomis įmanomomis progomis siūlė „įrodinėti jiems, kad vokiškos spaudos skleidžiamos žinios apie mūsų parsidavimą Sovietų Rusijai yra grynas, niekuo nepagrįstas prasiimanymas“.

Lietuvos Respublikos generalinis konsulas Karaliaučiuje šiandien.
Algio Vaškevičiaus nuotr.

1939 m. įvairiomis progomis konsulas siekė glaudinti akademinį ryšius. 1939 II 23 surengtas priėmimas prof. von Richthofeniui, doc. Janseniui ir 6 archeologijos studentams, aptarti priešistorės tyrimo klausimai, bendradarbiavimas su dr. Jonu Puzinu. Prieš konsulatą būta ir išpuolių. 1933 I 30 Adolfui Hitleriui tapus Vokietijos kancleriu ir žiniai pasiekus Karaliaučių, jo darbuotojai sulaukė grasinamų skambučių. 1935 III 26, Karaliaučių pasiekus žiniai apie sprendimą Neumano–Zaso (Neumanno–Sasso) byloje, prie konsulato įvyko antilietuviška demonstracija. Buvo susirinkę apie

keliasdešimt tūkstančių žmonių. Nuo įsiveržimo konsulato pastatą ir jo darbuotojus tuo metu saugojo keletas šimtų policininkų bei feldjėgerių.

Konsulas 1933–1940 m. turėjo stebėtoją Danzige (dab. Gdanskas). Lietuvos Respublika negalėjo steigti konsulinės atstovybės Danzige, nes būtų tekę prašyti egzekvatūros Lenkijoje. Danzigas buvo aptarnaujamas iš Karaliaučiaus, tačiau konsulas tegalėjo nuvažiuoti ten keliskart per metus. Konsulas J. Budrys 1933 X 10 siūlė pasiūsti į Danzigą atsakingą žmogų, kuris būtų išrinktas Lietuvos

piliečių draugijos reikalų vedėju, o faktiškai padėtų atlikti konsulinę darbą. Tokiu žmogumi pasiūlytas patyręs konsulato darbuotojas Jonas Kutra. 1935 rugpjūtį jis įtrauktas į konsulų, reziduojančių Danzige, sąrašus.

Stebėtojas turėjo nagrinėti padėtį vietoje, padėti lietuvių kolonijai, teikti informaciją apie Lietuvos Respublikos muitus, informuoti laivus apie tranzitinio sandėlio prekes ir kita. 1935 konsulas Karaliaučiuje

prašė Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos leidimo konsuliniam agentui išdavinėti vizas Danzige, nes tai padidintų keleivių judėjimą per Klaipėdos uostą (ypač keliaujantiems tranzitu).

Nesant santykių su Lenkija, Danzigas buvo vieta, kur „susitikdavo veikėjai iš Vilniaus su žmonėmis iš Kauno“. Abi pusės naudojosi konsulinio agento paslaugomis. Be to, konsulinis agentas palaikė ryšius su latvių, sovietų generaliniais konsulais, prancūzų konsulu, t. p. ryšius su Senato užsienio reikalų skyriumi; iš jo parūpindavo medžiagos Klaipėdos uosto direkcijai iš Gdynės ir Danzigo, informuodavo spaudą.

„Didžiuojamės ilga ir turininga konsulinės įstaigos istorija“

Pokalbis su Lietuvos Respublikos generaline konsule Karaliaučiuje (Kaliningrade) Aušra Černevičiene.

- Neseniai sukako lygiai 100 metų nuo Lietuvos generalinio konsulato Karaliaučiuje įsteigimo. Kuo ši data yra svarbi pačiam konsulatui ir Lietuvai?

- 2021-ieji Lietuvos Respublikos generaliniam konsulatui Kaliningrade yra jubiliejiniai: minime Generalinio konsulato įsteigimo šimtmetį. 1921 metų liepos 29 dieną Lietuvos konsulu Karaliaučiuje buvo paskirtas diplomatas Vytautas Jonas Gylys. Ši diena ir žymi konsulato gyvavimo pradžią.

Visas konsulato kolektyvas didžiuojasi ilga ir turininga konsulinės įstaigos istorija. Mums visiems yra didelė garbė atstovauti savo šaliai 100 metų sukaktį švenčiančiame konsulate. Kartu tai ir įpareigoja mus visus nuoširdžiai ir sąžiningai dirbti vardan saugios regiono ateities, puoselėjant reikšmingą valstybingumo atmintį.

- Kokiais renginiais jau paminėjote ir dar ruošiatės paminėti šią svarbią sukaktį?

- 100-ųjų metinių jubiliejus ypatingas, todėl jo pasirengimui buvo skiriamas didelis dėmesys. Ilgai derintas veiklos planas, sukurtas jubiliejui skirtas logotipas, kita simbolika, paruošti plakatai, sienelės, suvenyrai su šimtmečio atributika. Tenka tik apgailestauti, kad pandemija sujaukė nemažą dalį planų. Dėl įvestų COVID-19 pandemijos valdymo priemonių ir su jomis susijusių ribojimų neturėjome galimybės įgyvendinti kelių planuotų kultūros renginių, kai kuriuos teko atidėti ar perkelti į virtualią erdvę.

Generalinė konsulė A.Černevičienė

Vienas jų – tradicinio amato – popieriaus karpinių paroda. Planavome atvežti ir Generaliniame konsulate eksponuoti karpinių meno meistrų, žymių tautodailininkų darbų parodą, surengti praktinius užsiėmimus vaikams ir jaunimui. Nepaisant visko, kartu su karpinių meistre Laimute Fedosejeva rugpjūčio pradžioje surengėme šiuolaikinio lietuvių karpinių meno dirbtuves nuotoliniu būdu. Jose dalyvavę lietuvių kalbos sekmadieninės mokyklos mokiniai ir jų tėvai turėjo progą susipažinti su tradicinių popieriaus karpinių istorija ir išbandyti savo jėgas karpant „Gyvybės medį“.

Kiek kukliau nei planavome vyko ir pavasarinė akcija Kristijono Donelaičio gimtinėje Lazdynėliuose. Pažymint Generalinio konsulato jubiliejų, poeto ir kunigo 275-osioms gimimo metinėms sodintas ažuolynas buvo papuoštas naujais inkilais, o vėliau ir suoliuku, ant kurio prisėdus kviečiame džiaugtis naujaisiais ažuolyno giesmininkais.

Siekiant skatinti domėjimąsi Lietuvos istorija, kultūra ir ypač jos tradicijomis bei papročiais,

buvo paskelbtas vaikų ir jaunimo kūrybos konkursas pavadinimu „Tiltai tarp praeities ir ateities“. Šiuo konkursu norime ne tik pažymėti sukaktį, bet ir pabrėžti ryšio tarp Karaliaučiaus (Kaliningrado) srities lietuvių bendruomenės narių, skirtingų jos kartų – senelių, tėvų ir vaikų – svarbą. Įdomiausius bei originaliausius darbus ketiname eksponuoti virtualioje parodoje, o geriausių darbų autorius, žinoma, apdovanosime. Priminsiu, kad iki spalio 31 d. laukiame tapybos, fotografijos, karpinių ar kitų meno sričių darbų, kuriais kviečiame bendruomenę kūrybiškai įprasminti Lietuvos konsulinės įstaigos Karaliaučiuje šimtmetį.

Jei tik leis sąlygos, gruodžio mėnesį organizuosime šventinį renginį, kurio metu planuojame pristatyti vykusias šimtmečio minėjimo iniciatyvas bei renginius, specialiai šimtmečiui parengtą mokslinį darbą, atidaryti Lietuvos Respublikos generalinio konsulato vadovų galeriją, įvertinti prizais minėto konkurso nugalėtojus, o taip pat simboliškai įkasti kapsulę su atrinktais konkurso darbais bei linkėjimais ateities kartoms.

- Kokie šiuo metu yra svarbiausi Jūsų vadovaujamo generalinio konsulato darbai ir uždaviniai? Kaip juos paveikė ir pakoregavo koronaviruso pandemija?

- Kaip ir iki pandemijos, svarbiausieji Generalinio konsulato darbai nepasikeitė: tai konsulinių paslaugų teikimas Lietuvos Respublikos piliečiams, Šengeno bei nacionalinių vizų išdavimas, o taip pat sklandus tranzito schemas traukiniais, vykstančiais iš/į žemyninę Rusiją, užtikrinimas.

Pažymėtina, jog koronaviruso pandemija perskirstė kai kurių Generaliniame konsulate teikiamų paslaugų kiekius, pvz., padidė-

jo notarinių, pilietybės ir asmens dokumentų išdavimo paslaugų kiekis, o esant užvertoms sienoms sumažėjo išduodamų vizų bei dokumentų, išduodamų vykstantiems traukiniais, skaičius. Generalinio konsulato veikloje ne mažiau svarbūs uždaviniai – darbas su lietuvių bendruomene, lietuviškas švietimas bei istorinės atminties išsaugojimas.

- Lietuvos ambasadorius Rusijoje Eitvydas Bajarūnas yra sako, kad šiuo metu dėl sudėtingų politinių santykių tarp Lietuvos ir Rusijos kaimynines šalis jungia tik kultūra. Konsulatas jau nebeturi kultūros atašė – baigus šį darbą Ramintai Gecevičienei naujas atašė nebuvo paskirtas. Ar dėl to nenukentėjo ši sritis, kas perėmė kultūrinį darbą?

- Kultūros atašė etato praradimas konsulatui išties didelis nuostolis. Pradėti kultūros projektai nenutrūko, tačiau kultūros atašė funkcijas pasidalijus tarp kelių Generalinio konsulato darbuotojų, pastarųjų darbo krūvis ženkliai padidėjo. Juk kiekvienas į konsulatą atvyko atlikti apibrėžtas pareigines funkcijas, be to, trūksta žinių, kompetencijų dirbant tokio pobūdžio darbus.

Džiugu, kad konsulato darbuotojai nusiteikę optimistiškai ir nenuleido rankų sulaukę naujų iššūkių, užduočių, spendžiant su kultūros veikla susijusius klausimus.

Šiuo metu, kai eismas per valstybių sienas ribotas, bendradarbiavimas kultūros srityje taip pat sumažėjęs. Tiesa, daug renginių vyksta virtualioje erdvėje, bet jie negali pakeisti gyvų susitikimų, įspūdžių, kurie taip reikalingi ir kūrėjams, ir mums, žiūrovams.

- Šiomet rugpjūčio 1-ąją lan-kytojams po beveik dvejus metus užtrukusių remonto darbų duris vėl atvėrė memorialinis

A.Černevičienė dalyvavo atnaujinto K.Donelaičio memorialinio muziejaus atidaryme Tolminkiemyje.

Kristijono Donelaičio muziejus Tolminkiemyje. Kaip jūs vertinate tą faktą, kad įgyvendinant bendrą projektą su Rusijos Federacija net ir pandemijos sąlygomis pavyko atnaujinti šį lietuviams labai svarbų muziejų?

- Konsulatui labai rūpėjo šio bendro abiejų valstybių projekto likimas. Todėl nuo atvykimo dirbti į Kaliningrado sritį pradžios skyriaus didelį dėmesį K.Donelaičio memorialinio muziejaus renovavimo darbams. Pažymėtina, kad ir Rusijos pusė, vykdanči šį projektą, taip pat skyrė ypatingą dėmesį šiam objektui. Bendras abiejų valstybių institucijų supratimas apie projekto įgyvendinimo svarbą, dalykiškas bendradarbiavimas ir lėmė sėkmingą projekto baigtį.

- Dėl koronaviruso įvažiuoti į Karaliaučiaus sritį eiliniams turistams dabar nėra galimybių, tai ir aplankyti atnaujintą muziejų neįmanoma, nors tuo domisi nemažai lietuvių. Ar galima tikėtis, kad padėčiai gerėjant tokios galimybės atsiras, nes prieš pandemiją įvažiavimas į kaimyninę sritį jau buvo palengvėjęs?

- Negalime kalbėti už Rusijos

Federacijos institucijas, tačiau iki pandemijos galiojusios elektroninės vizos turėjo nemažą paklausą ir buvo palankiai vertinamos, todėl atšaukus ribojimus dėl COVID-19 pandemijos gali būti prie jų grįžta.

Tikimės, kad bendromis pastangomis įveiksime pandemiją, o atsivėrus sienoms vėl susitiksime Kristijono Donelaičio gimtinėje.

A.Černevičienė ir Karaliaučiaus srities istorijos ir meno muziejaus direktorius Sergejus Jakimovas.

Karaliaučiaus srities istorijos ir meno muziejaus archyvo nuotr.

Įdomi ir vertinga konferencija Rambyne

Viešojo įstaiga Karaliaučiaus lietuvių bendruomenė rugpjūčio 25 dieną Rambyno regioninio parko lankytojų centre pakvietė į renginių ciklą „Lietuvių kultūros paveldas Karaliaučiaus srityje Martyno Mažvydo šviesoje“, kartu vyko pažintinis renginys „Paskutiniai gandro pavakariai - Palaunagė“.

Ryte buvo surengtas žygis į Kopyčkalnį, po to evangelikų liuteronų kunigas Mindaugas Kairys pašventino simbolinį kryžių ant Kopyčkalnio kalvos, buvo surengta ekskursija „Šereiklaukio dvaras: žmogaus ir gamtos pėdsakais“. Netoli Vilkyškių esantis dvaras pastaruoju metu buvo tvarkomas, sunaikintos koplyčios vietoje pastatytas šis kryžius, įrengtas informacinis stendas, suoleliai.

Po to lankytojų centre vykusioje konferencijoje jos iniciatorius ir projekto vadovas Sigitas Šamborskis pasveikino susirinkusiuosius į nuostabią Mažosios Lietuvos vietą, padėkojo regioninio parko direktorei Dianai Milašauskienei už pagalbą ir gražų bendradarbiavimą. Konferencijos dalyvius pasveikino ir Pagėgių savivaldybės mero pavaduotojas Edgaras Kuturys.

D. Milašauskienė pristatė jau antrąjį šiemet išleistą Rambyno regioninio parko direktijos leidinį visuomenei „Rambynas“. Iš viso tai jau 30-asis laikraščio numeris – pirmasis dienos šviesą išvydo 2007 metų kovą.

Konferencijos dalyviai išklaušė dr. Martyno Purvino pranešimo „Senasis gyvenimas prie Nemuno

G.Skamaročiaus sveikinimo žodis.

ir Kuršių marių“, Antanas Šakinis kalbėjo apie Mažosios Lietuvos ir lietuvininkų indėlį lietuvių kalbai ir literatūrai, o dr. Laura Lukenskienė nagrinėjo Vydūno muzikinę kūrybą, pabrėžusi, kad dažniausiai kalbame apie Vydūną kaip apie filosofą, knygų autorių, užmiršdami, kad jis rašė ir muzikinius kūrinius – 1909 metais Tilžėje buvo išleisti „Lietuvos varpeliai“, 1930-aisiais buvo išleistas jo „Giesmės“.

Konferencijoje kalbėjo ir Kristijono Donelaičio draugijos pirmininkas Gintaras Skamaročius, kuris pakvietė į rugsėjo 10-ąją Klaipėdoje planuotą šios draugijos 100-mečio jubiliejų, taip pat priminė, jog 2023 metais minėsime kitą labai svarbią datą – Klaipėdos krašto susigrąžinimo į Lietuvos valstybę 100-metį. Jis kvietė nepamiršti savo istorinės tapatybės, kultūros, mokytis iš praeities.

Apie Martyno Mažvydo ir Ragainės svarbą lietuvių kultūrai kalbėjo kraštotyrininkas, istorikas, knygų autorius Norbertas Stankevičius. Jis papasakojo, kaip vyksta Ragainės pilies atstatymo darbai, kai čia pilį įsigijo vietos verslininkas ir ten organizuoja savanorių

talkas, tvarko pilies teritoriją. Pranešėjas apgailestavo, kad iki šiol nežinoma M.Mažvydo tiksli gimimo data, nesurastas jo kapas, bet gal padėtis pasikeis, nes yra sukurta mokslininkų grupė, kuri bandys išsiaiškinti šiuos faktus.

Apie tai, kas buvo padaryta bandant išjudinti M.Mažvydo palaikų paieškos darbus susirinkusiems papasakojo žurnalistė, Sąjūdžio metraštininkė Laima Pangonytė. Pasak jos, jau nuo 2013 metų ji domisi šiuo klausimu, yra parašiusi ir išsiuntusi daug raštų įvairioms institucijoms, ir pagaliau pavyko pasiekti, kad Klaipėdos universiteto mokslininkai, gavę finansavimą, taip pat dalyvaus pirmosios lietuviškos knygos autoriaus kapo vietos ir jo gimimo datos paieškose. Pasak jos, paieškos palengvėtų, jei Ragainėje būtų įkurtas M.Mažvydo kultūros centras, būtų leista susitelkti lietuvių bendruomenei.

Konferencijos meninėje dalyje dalyvavo Kauno folkloro klubas „Liktužė“, Vilniaus mokytojų namų Žemaičių folkloro ansamblis „Tyklė“, giedotojų grupė „Kadujo“, svečiai iš Tilžės – Vydūno lietuvių draugijos ansamblis „Birutė“. Marijampolės K.Donelaičio draugijos pirmininkė Vida Mickuvienė renginyje skaitė ištraukas iš Justino Marcinkevičiaus poemos „Mažvydas“.

Jau tradiciniu tapęs ir 16 metų Rambyno regioninio parko direktijos organizuojamas renginys „Paskutiniai gandro pavakariai – Palaunagė“. Jis skirtas palydėti

Pranešimą skaito žurnalistė Laima Pangonytė. *Autoriaus nuotraukos*

gandrus, kurie palieka savo lizdus apie rugpjūčio 24 dieną, per šv. Baltramiejų. Nors šiemet gandrai išskrido ankščiau, tai nesutrukdė renginio dalyvių pakiliai nuotakai ir geroms emocijoms. Svečiai buvo vaišinami ir pagal senovinį receptą išvirta cikorijos kava.

Po šios konferencijos renginių ciklo dalyviai įsikūrė Rusnės saloje esančioje kaimo turizmo sodyboje “Pakalnės vingis” ir dar kelias dienas viešėjo Pamario krašte. Viešnagės metu aplankytos Bitėnų kapinaitės ir pagerbtas Vydūno bei kitų Mažosios Lietuvos veikėjų atminimas, lankytasi Martyno Jankaus muziejuje Bitėnuose ir Ievos Simonaitytės muziejuje Priekulėje, Rusnės etnocentre, dalyvauta pažintinėje programoje Hugo Šojaus dvare Šilutėje.

Klaipėdoje dalyvauta atidengiant atminimo lentą Mažosios Lietuvos (Tilžės) Akto signatarui Viktorui Gailiui, Drevernoje – Mažosios Lietuvos folkloro ir kulinarinio paveldo programoje “Į žvejus eisiu”, taip pat lankytasi Juodrantėje, kur kolektyvai dalyvavo folkloro festivalyje “Pūsk, vėjuži”.

Algis Vaškevičius

Lietuvos Respublikos Prezidentui Gitanui Nausėdai
Rusijos Federacijos Prezidentui Vladimirui Putinui
Lietuvos evangelikų liuteronų vyskupų konferencijai
Lietuvos katalikų vyskupų konferencijai
Rusijos stačiatikių Patriarchui Kirilui

Martynas Mažvydas ugdo ir jungia - atkurkime jo namus ateičiai

Lietuvai ir Rusijos Federacijai, evangelikų, katalikų ir stačiatikių vyresnybėms, siekiančioms stiprinti išpažįstamas bendražmogiškąsias vertybes, esamos ir ypač jaunosios kartos dvasinį bei dorovinį ugdymą materialėjančiame pasaulyje dabar yra tinkamiausias laikas atnaujinti ar pradėti bendradarbiauti bendražmogiškųjų vertybių srityje.

Pirmiausiai – išreiškiant giliausią pagarbą dvasinį bei dorovinį ugdymą vykdžiusiems savos ir kaimyninių tautų bei konfesijų žmonėms.

Lietuvių raštijos vienas iš pradininkų, pirmosios Karaliaučiuje, Ragainėje ir Vilniuje parengtos bei 1547 metais Karaliaučiuje išleistos lietuviškos knygos “Katekizmas” autorius yra vienas iš labiausiai nusipelnusių Lietuvos bei Karaliaučiaus (dab. rus. Kaliningrad, Rusijos Federacija) krašto asmenybių, dvasininkas, švietęs žmoniją jo suprantamais ir turimais būdais. Būdamas evangelikų kunigu, jis kėlė bendražmogiškąją dvasingumą bei ieškojo sutarimų su kitų, tuo metu esamų kaimyninių konfesijų bei kraštų žmonėmis.

Jis - Martynas Mažvydas, savo pašaukimą vykdęs Ragainės (dab. rus. Neman) bažnyčioje, laikantis tuomečių reikalavimų 1563 metais palaidotas jos rūsijoje. Skaudūs laikotarpiai ar rekonstrukcijos keitė bažnyčių sienas, tačiau nėra žinių, kad būtų iškelti ar išplėsti šios bažnyčios senuosiuose rūsiuose palaidotų kunigų kapai.

Po II Pasaulinio karo bažnyčios pastatas perdarytas į kitos paskirties objektą, o įėjimas į jos rūsius buvo uždarytas.

Prašome paremti visuomenės siekius ir bendromis valstybių, kraštų ir konfesijų administracijų pastangomis nustatyti šios didžios asmenybės tikslią kapo vietą Ragainės bažnyčios buvusiuose rūsiuose, juose įrengti kriptą ir joje iš naujo perlaidoti Martyną Mažvydą.

Buvusios bažnyčios pastato erdvėse būtų tikslinga įrengti Martyno Mažvydo kultūros centrą ir muziejų su erdvėmis lietuvių ir rusų tarpautinio bendradarbiavimo bei bendražmogiškųjų vertybių puoselėjimui, dvasinių poreikių tenkinimui. Šioje misijoje tikslinga pasinaudoti Kristijono Donelaičio palaikų suradimo ir deramo įamžinimo patirtimi.

Pagarbiai

Gintaras Skamaročius

Kristijono Donelaičio draugijos pirmininkas

Rūta Daujotaitė – Leonova: „Turėdama savo principus, norėjau juos įgyvendinti“

Pernai K. Donelaičio medaliu „Širdings brolau“ už Kristijono Donelaičio, Martyno Liudviko Gedimino Rėzos bei kitų lietuvių rašytojų kūrybos vertimus ir populiarinimą Karaliaučiaus krašte, savosios kūrybą, Mažosios Lietuvos istorinio paveldo ir lietuvių kalbos puoselėjimą, Karaliaučiaus lietuvių bendruomenės telkimą, tarptautinio bendradarbiavimo skatinimą buvo apdovanota rašytoja, vertėja, visuomenininkė Rūta Daujotaitė – Leonova. Siūlome skaitytojams pokalbį su ja.

- Esate pedagogė, poetė, vertėja, Karaliaučiaus krašto lietuvių visuomenės veikėja. Vaikystę ir jaunystę praleidote Lietuvoje, čia po studijų Vilniaus universitete mokytojavote. Lietuvą palikote 1968-aisiais, nuo 1977 metų gyvenate Karaliaučiuje. Daug metų dirbote mokytoja, mokėte lietuvių mokinius gimtosios kalbos, rengėte jų ekskursijas į Lietuvą. Ar pedagogės veikla visada jums buvo arčiausiai širdies?

- Gyvenimo pradžia buvo laiminga - turėjau gerus, rūpestingus, draugiškus, darbščius tėvus, todėl tai jie, giminės, jų draugų aplinka suformavo mano charakterį, išmokė būti savimi, suprasti gyvenimo prasmę ir esmę, turėti siekimo tikslą ir eiti prie jo, nežiūrint į kliūtis.

Vaikystę ir jaunystę praleidau Tauragės rajono Batakių kaime. Ten mokykla, draugiški, ypatingi klasės draugai, mylimi mokytojai kūrybiškai sugebėjo įdiegti teisingą pasaulėžiūrą, išmokė ne tik tai intelektualumo, bet ir dvasinių turty – pagarbos, užuojautos, meilės ir kitų gerų bruožų. Tai jie, mokytojai žiemą susodinę į roges (šlajas) vežė į Skaudvilę už 7 kilometrų žiūrė-

Medalį „Širdings brolau“ R. Leonovai įteikia Lietuvos generalinė konsulė Karaliaučiuje Aušra Černevičienė.
DŽ archyvo nuotraukos

ti filmą, tai klasės auklėtoja savo namo kieme kartu su auklėtiniais ruošė septintos klasės baigimo išleistuves, į kurias pakvietė ir tėvus, tai mokyklos mokytojų teatras ruošė kartu su mokiniais bendrus spektaklius, į kuriuos susirinkdavo iš kaimų žiūrovai. Tarp mokytojo ir mokinio nebuvo prarajos, buvome draugais.

Prisimenu, kaip mokytojas Martišius, perskaitęs mano pirmą apsakymą „Žvaigždutė“ džiaugėsi, lakstė rodydamas: „Tai Rūta parašė!“. Ar gali užaugti blogu tokioje aplinkoje? Aukštieji mokslai nebuvo sunkūs, sunkiausia buvo gyventi su vyru kariškiu Kazachstano stepėse prie Balchašo ežero. Daugybę metų graužė nostalgija, neapsakomas Tėvynės ilgesys. Tėvynėje Lietuvoje aštuonerius metus dirbau Kelmės rajono mokyklose. Liko nuostabiau prisiminimai apie kaimo mokyklas, mokinius, tėvus, paprastus kaimo žmones. Prisimenu, turėjau išleidžiamąją klasę Šaltenių aštuonmetėje mokykloje. Po išleistuvių teko šią mokyklą palikti - taip ir iš-

siskyrėme su klase pusei amžiaus. Kokia buvo nuostaba, kai mano buvę mokiniai kasmet mokykloje susirinkdavo ir visus tuos daugybę metų manęs ieškojo, galų gale po 50 metų susirado per internetą ir pakvietė į susitikimą! Tada ir pasakiau, kad ne veltui dirbau, rūpinasi, vedžiau į gyvenimo kalną...

Mano pedagoginis stažas – 51-eri metai. Tai mano gyvenimo kelias. Nebuvo sunku, nenusibodo, nors nebuvo lengvas kelias, buvo duobėtas, rumbuotas – kartais kratė, kartais glostė, nes keitėsi ne tik mokyklų ir valstybės vadovai, keitėsi šalys, programos, reikalavimai, iro imperija, buvo laikų, kai nebuvo ko valgyti, nebuvo atlyginimų, mokslo priemonių. Tai daugiausia apie Kaliningradą-Karaliaučių, kai dažnas pedagogas pajuto šauksmą sieloje – eime mokyti vaikučių lietuvių kalbos. Kasmet ta mūsų gimtoji gražioji kalba vis nyko, pedagogai turėjo ją gelbėti. Ir gelbėjo, visoje srityje rinko vaikučius ir mokė kaip sugebėjo be vadovėlių ir mokymo priemonių.

Mokytojai kaip audronašos nešė mokslą, lietuvišką kultūrą, raštą šiame krašte. Pradžioje pavieniai, paskui pradėjo burtis, sukūrė lietuvių kalbos mokytojų asociaciją, atsidarė Lietuvos konsulatą, bet dar anksčiau atvyko kunigas Anupras Gauronskas ir su lietuviais sukūrė šv. Šeimynos parapiją, pradėjo mokytojams gauti paramą iš Lietuvos – vadovėlius, mokymo priemones ir nedidelę materialinę paramą. Tai buvo pradžia - sunki, neaiški ir tik mokytojų ryžtingumas bei atkaklumas atlaikė visas negandas. Karaliaučiaus 48-ojoje vidurinėje mokykloje dirbau 30 metų, lietuvių kalbos fakultatyvą vedžiau 21 metus, vėliau išėjau į pensiją.

Kai kas sako, kad fakultatyvai šiame krašte per mažai duoda žinių, moksleiviai neišmoksta lietuvių kalbos. Sutinku – per mažai, nes mažas pamokų skaičius (4 valandos per savaitę), aplinka nelietuviška, tarp savęs bendravimas - kita kalba. Žodžiu, paprastai sakant – asimiliacija, bet vaikučiai, ne tik lietuviukai tekini bėga į pamokėles, klauso pasakų, istorijų, žiūri nuotraukas, filmus, labai domisi Lietuva, taip pat jau ir jų tėveliai. Vaikai didžiuojasi savo lietuviška kilme, išmoksta skaityti, rašyti, dainuoti, susipažįsta su folkloru, daile, istorija. O kur dar kelionės po Lietuvą... Prisimenu, mano mokykloje pusę metų kabdavo ekskursijos po Lietuvą nuotraukų stendai, apie tūkstantį vaikų per dieną jas pažiūrėdavo.

Kėlėme Lietuvos įvaizdį ir, atrodo, sekdavosi. Dar buvo lietuviški festivaliai, dainų šventės, kalbos olimpiados čia, Karaliaučiaus žemėje. Daug buvo padaryta ir daug daroma, niekas veltui nenuėjo, o kur dar ir etnokultūrinio užimtumo veikla, pažintinės išvykos, sakralinis paveldas, bažnyčių grožis, didingumas – tai lietuvių tautos pasaulėžiūra. Vaikai žingeidūs, siekia

žinių, o mokytojai čia mato prasmę savo pedagogikoje, ieško naujų mokymo ir ugdymo formų, patys rašo savo programas. Taip ir aš ieškojau šaltinių, tekstų, knygų. Turėdama savo principus, norėjau juos įgyvendinti, kas kartą kiti laikai kėlė savo reikalavimus, mokymo, ugdymo formas, bet viena liko nepasikeitę – tai meilė darbui, vaikams, pareiga, tiesiog alkis – padėti.

- Nuo 1989 m. dalyvaujate lietuvių tautinėje veikloje, nuo 1992 m. esate aktyvi Liudviko Rėzos lietuvių kultūros draugijos narė, 2000-2004 m. buvote šios draugijos pirmininkė. Kokie įvykiai iš tų dešimtmečių lietuviškoje veikloje Jums labiausiai įsiminė?

- Įvykiai kaip kino juosta slenka pro akis. Baisiausia buvo tie 1991 metų kariniai įvykiai prie televizijos bokšto Vilniuje. Gyvenome kaip maiše, televizorius nerodė, laikraščiai nerašė, gyvenome gandai. Laimė, mano vyras mane visais atvejais palaikė. Pagaliau į trečią dieną laikraštis "Komsomolskaja pravda" įvykius Vilniuje aprašė, įdėjo nuotraukas. Buvo baisu. Tada gimė eilėraštis "Kraujo šauksmas", kurį retai skaitau, nes ašaros ir dabar liejasi.

„Mama užsigobusi juodą skarą vis kalba rožančių: „Dieve atitlink karą, gelbėk Tėvynę,“ – bausus bejėgiškumo jausmas. Tai kraujo šauksmas!“

Buvo ir didelio džiaugsmo, kai perskaičiusi „Kalininską pravda“ laikraštyje skelbimą nuvykau į Kaliningradą 1-ąją mokyklą į lietuvių susitikimą. Tai buvo 1989-ųjų Velykos. Jau koridoriuje sutikau jaunuolius iš Lietuvos su tautiškais drabužiais – atvyko iš Klaipėdos dainų ansamblis. Salėje - klasėje stovėjo užtiesti stalai su vaisėmis, už jų sėdėjo linksmi žmonės ir visi kalbėjo lietuviškai. Įsivaizduojate, lietuviškai! Galvojau, širdis iššoks iš džiaugsmo. Tuoj pat įsijungiau į lietuvišką vei-

klą: atidarėme mažą sekmadieninę mokyklėlę, bažnyčios nebuvo, tik vagonėlis su altoriumi ir kunigu A.Gauronsku, reikėjo užregistruoti parapiją, daugiausia (beveik trejus metus) vargo Eugenija Untulienė, kuri kaip į darbą beveik kasdien vaikščiojo pas biurokratus, religinių reikalų viršininką, prašydama leidimo su parašu.

Surinkome bendruomenę, užregistravome ją, pavadiname „Liudviko Rėzos vardo Kaliningrado lietuvių kultūros draugija“. Ruošėme šventes - ir religines, ir tautines, džiaugėmės susitikę, susipažinę, tiesiog valandomis dainavome, susidarė du ansambliai „Penkė vaike“ (vyrų) ir „Gabija“ (moterų). Pradėjo vokalistas dalyvauti miesto šventėse, vyko lietuvių kultūros dienos Karaliaučiuje. Aleksas Bosas mane pakvietė vesti radijo laidą per radiją „Radio Boss“, kur mudu su Aleksandru dvejus metus kruopščiai ruošėme laidas – aš rašiau scenarijus, Aleksandras ruošė, priiminėjo, ėmė interviu iš pakviestų svečių, vėliau įterpėme lietuvių kalbos valandėlę – keliautojus automobiliuose, gal ir namuose mokėme lietuvių kalbos. Kai radijo laida nustojo gyvuoti, dar ilgai klausytojai prašė tęsti laidas. Beje, laida vadinosi „Mes kaimynystėje gyvename kaimyniškai“ - gal kada nors grįš tokie laikai...

Lietuvių kultūros draugijos pirmininke dirbau ketverius metus. Rūpesčių tada prisidėjo dvigubai. Būti pirmininke – mano pilietinis apsisprendimas atskleisti Karaliaučiaus lietuviams, o ir kitiems miestiečiams didžiųjų šio krašto lietuvių vardus - M.Mažvydo, K.Donelaičio, L.Rėzos, J.Bretkūno, Vydūno ir kitų, kurie lietuvių tautai pašventė savo išmintį, sugebėjimus, gyvenimus. Sėdau prie knygų (jau turėjome savo lietuvišką bibliotekėlę), skaičiau paskaitas,

kviečiau lektorius iš Klaipėdos. Važiavome į ekskursijas, lankėme mylimą Lietuvą, aš visą savo veiklą pašvenčiau lietuviams ir Lietuvai.

- Neseniai rusų kalba išleido te pirmąją knygą apie K. Donelaičio „Metų“ vertėją ir leidėją L. Rėžą. Kodėl ėmėtės šio darbo, su kokiais iššūkiais susidūrėte?

- Apie didįjį L.Rėžą buvau nemaža skaičiusi, turėjau jau nemažai medžiagos. Aš dažnai su liūdesiu galvoju, kad daug pasaulyje neteisybės. L.Rėza išgarsino K.Donelaitį kaip poetą, literatūros pradininką, „Metų“ ir pasakėčių autorių, kuri žino ne tik Lietuvoje, Rusijoje, bet ir daugelyje pasaulio šalių. Jo „Metai“ išversti į 18 pasaulio kalbų! Apie jį parašyta šimtai knygų, monografijų, straipsnių, eilėraščių. Tos didelės garbės nusipelnė poetas K.Donelaitis savo gyvenimu, darbais, lietuvišku žodžiu ir niekada neužžels takas į jo atstatytą bažnyčią ir namą. Laimė, kad per 300 metų visa tai išsilaikė ir yra kur ateiti ainiams, nusilenkti, pagerbti, padėti gėlių, prisiminti literatūros pradžią.

K.Donelaitis - ne tik poetas, jis tarsi tautinė savimonė Lietuvai.

Poetė skaito savo eiles Tolminkiemyje

O Liudvikas Rėza! Aišku, daug įžymių mokslininkų yra jo darbus aprašę, ištyrinėję jo veiklą, darbą lietuvių seminare Karaliaučiaus universitete, ir dabar tęsiasi tyrinėjimai, ieškoma medžiagos archyvuose. Jis porą šimtmečių buvo vienas iš žymiausių žmonių Karaliaučiuje, vienas iš didžiausių lietuvių intelektualų tuo laiku. Išgarsintas L. Rėza Lietuvoje, bet ne kiekvienas lietuvis žino jo vardą, jo reikšmę Lietuvai. O Karaliaučiuje? Nors buvęs ir rektorius, ir profesorius to universiteto, karo kapelionas Napoleono kare, poetas, filosofas,

o rusų kalba apie Liudviką Rėžą beveik nėra jokios medžiagos.

Per pusšimtį metų apie jį buvo parašyti 2-3 straipsniai laikraščiuose ir nė vienos knygos, tad negalėjau nerašyti. Aš jau beveik prieš 10 metų buvau sugalvojusi išversti į rusų kalbą profesorės Liucijos Citačiūtės knygą apie lietuvių kalbos seminarą Karaliaučiaus universitete – tai labai išsami, turtinga knyga, buvau pati net į Vilnių nuvažiavusi pas profesorę. Pasitarėme, ji man knygą padovanojo, ėmiausi darbo, trečdalį išverčiau iš lietuvių į rusų kalbą. Paskui viskas nutrūko, visi planai žlugo. Gyvenimas keičiasi, kas nors pakiša koją, deja... Po kažkiek metų vėl ėmiausi, dabar jau su Boriso Bartfeldo pagalba, kuriam esu nepaprastai dėkinga, knyga išleista. Ją rašiau apie penkerius metus. Labai norėjau Liudviką Rėžą išaukštinti, parodyti jį kaip darbštų, siekiantį savo tikslo, stropų, idomų dėstytoją, intelektualą, filosofą, Nerijos smėlynų vaiką, našlaitį, savo protu, triūsu iškilusį į mokslo aukštybes.

(pabaiga kitame numeryje)

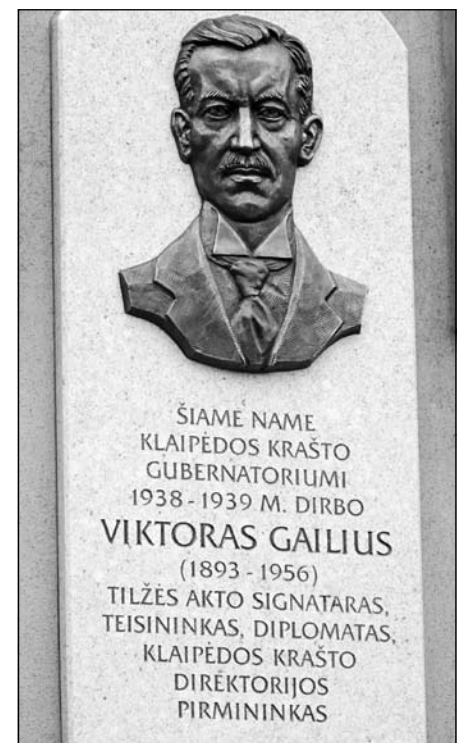
Klaipėdoje įamžintas dar vienas Tilžės akto signataras V. Gailius

Rugpjūčio 27-osios vidurdienį Liepų gatvėje, ant banko „Luminor“ pastato, kur iki Antrojo pasaulinio karo veikė Klaipėdos krašto gubernatūra, buvo atidengta atminimo lenta Mažosios Lietuvos veikėjui, Tilžės Akto signatarui, paskutiniam Klaipėdos krašto gubernatoriui Viktorui Gailiui. Į iškilmes atvyko ne tik Lietuvos, bet ir Karaliaučiaus srities lietuvių organizacijų atstovai, dalyvavo Seimo narys Arvydas Pocius, Klaipėdos vicemeras Arūnas Barbšys.

Mažosios Lietuvos reikalų tarybos Klaipėdos krašto skyriaus

pirmininkas, menotyrininkas Petras Šmitas su padėjėjais įdėjo nemažai pastangų, kad tokiomis atminimo lentomis būtų įamžinti iš Klaipėdos krašto kilę Tilžės Akto signatarai. Pirmoji tokia lenta buvo atidengta signatarui Jonui Vanaigaičiui 2010 metų liepos 6-ąją, o atminimo lenta V.Gailiui – jau septintoji. Visas šias lentas sukūrė architektas Adomas Skeizgelas ir skulptorius Rimantas Eidėjus.

Sveikindamas susirinkusius Seimo narys, buvęs Lietuvos kariuomenės vadas A.Pocius pasiūlyė, kad Tilžės Akto signa-

Atidengiama lenta V.Gailiui.

tarai nepamiršti ir jų atminimas įamžinamas. “Tilžės Aktas buvo įžanga į 1923 metų sukilimą ir Klaipėdos krašto prijungimą prie Lietuvos. Jei ne šie signatarai, mes nebūtume turėję Klaipėdos krašto. Dažnai mes matome tik žmogaus pavardę ir brūkšnelį tarp jo gimimo ir mirties datų, o tame brūkšnyje slypi daug svarbių ir reikšmingų darbų tėvynės labui”, - sakė Seimo narys.

Vicemerą A.Barbšys pabrėžė didžiulį V.Gailiaus indėlį lietuvių puoselėjimui. Jis dėkojo P.Šmitui už svarbią iniciatyvą ir žadėjo, kad Klaipėda tinkamai paminės 2023 metus.

Mažosios Lietuvos reikalų tarybos Klaipėdos krašto skyriaus pirmininkas P.Šmitas renginio dalyviams priminė V.Gailiaus biografiją, jo nuveiktus darbus. Jis buvo ir “Birutės” draugijos narys, priklausė įvairioms kitoms organizacijoms. Nuo 1918 m. gruodžio mėnesio jis dirbo Lietuvos Respublikos pasiuntinybėje Berlyne, 1920–1922 m. buvo Lietuvos pasiuntinys Vokietijoje, 1922–1923 m. - Lietuvos atstovas Estijoje.

1923 – 1925 m. V.Gailius buvo Klaipėdos krašto direktorijos pirmininkas, 1923-aisiais išleido įsaką dėl lietuvių ir vokiečių kalbų lygiateisiškumo, lietuvių kalbos vartojimo mokyklose ir įstaigose.

Jo vadovaujama Klaipėdos krašto Direktorija padarė reikšmingų administracinių, ūkių, kultūrinių reformų.

Jo ir kitų rūpesčiu 1923 m. spalio mėn. Klaipėdos krašto Evangelikų liuteronų bažnyčia buvo atskirta nuo Karaliaučiaus konsistorijos ir įkurta Klaipėdos krašto konsistorija. Nuo 1923 m. priklausė draugijai „Aukuras“. Jis buvo ir vienas Klaipėdos krašto politinės organizacijos „Visuomenės sąjunga“ vadovu, 1936–1938 m. redagavo lietuviškos krypties leidinį vokiečių kalba „Baltischer Beobachter“, o 1938 m. gruodžio 12 d. – 1939 m. kovo 23 d. - paskutinysis Klaipėdos krašto gubernatorius. Mirė Vokietijoje 1956 metais.

Sigitas Šamborskis, viešosios įstaigos Karaliaučiaus lietuvių bendruomenės pirmininkas pabrėžė, kad į lietuvišką veiklą V.Gailius įsitraukė būdamas vos 12 metų. S.Šamborskis priminė, kad Tautos fondas, kurio vienu iš įkūrėjų ir valdybos pirmininku buvo V.Gailius iki šiol sėkmingai veikia Jungtinėse Amerikos Valstijose ir jau apie 30 metų remia Mažosios Lietuvos projektus, įvairius renginius. Pačiam S.Šamborskiui už aktyvią veiklą renginio metu įteiktas Kovotojų už Lietuvos laisvę atminimo įamžinimo komiteto

skirtas Laisvės kovų kryžiaus III laipsnio ordinas.

Renginio metu koncertavo Klaipėdos senjorų šokių kolektyvas “Zunda”, taip pat pasirodė Tilžės Vydūno lietuvių draugijos ansamblis “Birutė”, Vilniaus mokytojų namų Žemaičių folklore ansamblis “Tyklė”, Kauno folkloro klubas “Liktužė”.

Atminimo lenta V.Gailiui kainavo apie 4000 eurų – pusę reikiamos sumos pavyko gauti per bendruomenių finansavimo programą, o antrą dalį skyrė Čikagoje veikiantis Mažosios Lietuvos fondas ir draugija, kuriai vadovauja Ziono lietuvių liuteronų parapijos klebonas, dr. Valdas Aušra.

V. Gailiui skirta atminimo lenta jau yra ketvirtoji ant šio pastato – kitos trys skelbia, kad čia darbavosi gubernatorius Antanas Merkys, 1939-1940 metais dirbo Lietuvos generalinis konsulas Antanas Kalvaitis, gyveno Prancūzijos prefektas Gabriel Petisne.

Žymių žmonių, istorinių datų, įvykių įamžinimo ir gatvių pavadinimų suteikimo komisija tokiam V.Gailiaus įamžinimui iniciatorių lėšomis pritarė dar pernai spalį, o lapkritį atitinkamą sprendimą priėmė ir miesto Taryba.

Algis Vaškevičius

Renginio dalyviai pagerbė signataro atminimą.

Autoriaus nuotraukos

Atminimo ženklai Tilžės Akto signatarams ir švietėjams

Mažosios Lietuvos reikalų tarybos (MLRT) Klaipėdos krašto skyrius išleido iliustruotą informacinį lankstinuką apie skyriaus rūpesčiu jau įrengtas Tilžės Akto signatarų, švietimo politikos ir kultūros veikėjų įamžinimo atminimo lentas. Šis leidinys pasirodė įgyvendinant projektą „Šimtmetis – 1923 m. sukilimui, tapusiu dviejų Lietuvos dalių susijungimu“.

Leidinio iniciatorė - Elena Povilaitienė. Ši informatyvų leidinį buvo galima gauti atidengiant Klaipėdoje rugpjūčio mėnesį pačią naujausią lentą Tilžės Akto signa-

tarui Viktorui Gailiui, taip pat jis platinant per Kristijono Donelaičio draugijos įkūrimo 100-mečio minėjimą Pilies muziejuje.

Leidinyje primenama, kad svarbiu rūpesčiu MLRT Klaipėdos krašto skyriaus nariams, kurių dabar yra apie trisdešimt buvo įamžinti Tilžės Akto signatarus atminimo lentomis. Pirmoji tokia lenta buvo sukurta Jonui Vanagaičiui, o jos kūrimą finansavo signataro giminaičiai. Lenta atidengta 2010 metų liepos 6-ąją. Naujausia, septintoji lenta atidengta signatarui V.Gailiui.

Visas šias memorialines atminimo lentas sukūrė architektas Adomas Skiežgelas ir skulptorius Rimantas Eidėjus. Tikimasi, kad iki 2023-ųjų metų, kai bus minimas Klaipėdos krašto prisijungimo prie Lietuvos 100-metis atminimo lenta ar biustu bus pagerbtas ir Klaipėdos sukilimo vadas Jonas Budrys.

DŽ informacija

Parodoje – Mažosios Lietuvos muzikos instrumentai

Rugsėjo mėnesį Klaipėdos Meno kiemo dirbtuvių vitrinoje (Daržų g. 10) veikė Mažosios Lietuvos krašto istorinių muzikos instrumentų tyrinėtojo ir atkūrėjo Antano Butkaus muzikos instrumentų paroda. Šią įdomią ekspoziciją buvo galima apžiūrėti tik iš lauko per vitrinos langus.

Parodoje buvo eksponuojami A. Butkaus mokslinės rekonstrukcijos metodu, pagal senuosiuose raštuose pateiktas graviūras atkurti instrumentai – kanklės-arfa (1984), psalteriumas (dar vadinamas psalteru, psalterionu), trimitas, retos konstrukcijos būgnas (1989), archajiškos klaipėdietiškos kanklės-arfa (1995). Taip pat, remiantis muziejiniais eksponatais čia galima buvo pamatyti jo pagamintas kankles, pučiamuosius instrumentus sekminių ragelį, diatoninę ir chromatinę birbynes, lamzdelį. Remdamasis esamais pavyzdžiais ir muziejiniais eksponatais meistras sukūrė ir naujadarų – tai tabalai, džingulis.

Pasak parodos rengėjų, apie A. Butkaus kruopštumą, rekon-

truojant bei „nuglostant“ instrumentus, meilę atliekamam darbui ir reikšmingus pasiekimus būtų galima kalbėti daug, tačiau viską, kas svarbu, regis, įmanoma sudėti į keletą sakinių. Štai, viename interviu, A. Butkus, paklaustas, ar save vadina mokslininku, nes Mažosios Lietuvos instrumentarijaus tyrimai – didelis jo asmeninis darbas, šitaip atsakė:

„Esu dalyvavęs daugybėje konferencijų užsienyje, ten mane vadino profesoriumi. Gyniausi, kad nesu, bet, sako, tokio lygmens dalykus tik būdamas profesorius gali padaryti. Aš neturiu jokio mokslinio vardo, man jo nereikia. Pakanka, kad vaikai ir anūkai myli, ir bendradarbiai šiek tiek gerbia“.

DŽ informacija

Parodos eksponatai

Algio Vaškevičiaus nuotr.

Lituanistinės studijos mokytojams

2021 m. liepos 17–31 d. Vytauto Didžiojo Universiteto Švietimo akademijoje Vilniuje vyko Lituanistinės studijos. Aš dalyvavau šiose studijose jau trečią kartą, dar 2017 metais buvau studijų pradžios dalyvė, o praėjusiais, 2020-aisiais metais dėl koronaviruso pandemijos studijos visiems dalyvaujantiems mokytojams buvo nuotolinės.

Šiomet jos vyko neįprastu hibridiniu būdu: dauguma mokytojų prisijungė iš gyvenamosios vietos nuotoliniu, o man, kaip ir dar kelioms mokytojoms, pasisekė studijose dalyvauti tiesiogiai. Tikras džiaugsmas buvo galimybė po ilgos pauzės studijų metu gyventi ir mokytis Vilniuje, o ne per kompiuterio ekraną.

Universitete susipažinau ir bendravau su kolegomis iš Jungtinių Amerikos Valstijų, Airijos, Didžiosios Britanijos, Baltarusijos. Iš viso studijose dalyvavo 31 užsienio lituanistinės mokyklos mokytojai iš 13 pasaulio šalių. Buvo labai įdomu bei naudinga klausyti edukologų, švietimo ekspertų, komunikacijos, kultūros, istorijos

sričių dėstytojų paskaitas, tobulinti lietuvių kalbos, pedagoginius ir kitus įgūdžius, bendrauti ir keistis patirtimis su mokytojais beveik iš viso pasaulio.

Ilgam išliks atmintyje ne tik akademinės paskaitos, bet ir puikūs renginiai, išvykos, pasivaikščiojimai su kolegomis Vilniaus senamiestyje. Tarp jų - forumas „Lietuva diasporoje: tobulėti,

augti, garsinti ir su(si)žinoti“ Nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje, kur politikai, Globalios Lietuvos atstovai, užsienio lituanistinių mokyklų mokytojai, komunikacijos ekspertai dalinasi įžvalgomis apie pedagogų tobulėjimą svetur, lituanistikos sklaidą pasaulyje. Taip pat ilgam įsiminė šauni kelionė į Rumšiškės, kur stovyklos išeivių vaikai pristatė nuostabų spektaklį, ekskursija į Nacionalinį operos ir baletų teatrą.

Dalyvavimas tokiose studijose skatina asmeniškai augti, tobulėti, atsiranda noras pasidalinti naujomis žiniomis, išpūdžiais ir realizuoti įvairias idėjas lituanistinėse veiklose. Šių studijų dėka aš dar kartą įsitikinau, kad mokytojas turi būti įdomus sau, ir tada juo domėsis ir jo mokiniai.

Tatjana Rodenko,
Įsruties (Černiachovskio)
pedagoginės kolegijos lietuvių
kalbos dėstytoja

Lituanistinių studijų akimirka

Autorės nuotraukos

Folkloro šventė „Pūsk, vėjuži“ Juodkrantėje

Rugpjūčio 26–29 dienomis Juodkrantėje vyko jau keturioliktoji tradicinė folklore šventė „Pūsk, vėjuži“, kurią surengė Liudviko Rėzos kultūros centras Juodkrantėje.

Šiomet šventė prasidėjo Lietuvos jūrų muziejaus parodos „Laivas turi plaukti. Kurėnui „SŪD.1“ – 20 metų“ atidarymu. Parodą pristatė šio muziejaus direktoriaus pavaduotojas ir prieš dvejus metus žuvusio kapitono Romaldo Adomavičiaus sūnus Romualdas Adomavičius.

Kiekvienais metais šventėje yra pagerbiami Pamaro krašto kultūros puoselėtojai. Šiomet buvo prisimintas akademinės balistikos pradininkas Adalbertas Bezenbergeris minint jo 170-ąsias gimimo metines – paskaitą apie jį Juodkrantės evangelikų-liuteronų bažnyčioje skaitė doc. dr. Nijolė Strakauskaitė. Dar viena asmenybė – archeologė, archeomitologijos pradininkė profesorė Marija Alseikaitė – Gimbutienė – minint

jos 100-ąsias gimimo metines, visi šie metai paskelbti M.Gimbutienės metais. Paskaitą apie ją šioje bažnyčioje skaitė dr. Vykintas Vaitkevičius.

Šventės metu parodytas edukacinis spektaklis vaikams „Kontis ir Tvarkius“, Kuršių marių krantinėje ties Raganų kalnu surengta viktorina, visas tris savaitgalio dienas vyko tautodailės ir kulinarinio paveldo mugė.

Folkloro šventė „Pūsk, vėjuži!“ prasidėjo lietuvių folkloristikos pradininko ir pirmojo Kristijono Donelaičio „Metų“ leidėjo Martyno Liudviko Rėzos pagerbimu ir net šešiolikos folkloro kolektyvų prisistatymu. Šie įvairių Lietuvos regionų bei užsienio kolektyvai marių pakrantėje nutiesė „Dainų tiltą“, o vėliau dainavo, grojo ir šoko koncerte „Ko neužpustė laiko vėjai“, kurį senąja lietuvininkų tarme vedė Vaida Galinskienė.

Šventėje šiomet dalyvavo nemažai kolektyvų iš Lietuvos, taip pat „Alna“ iš Punsko Lenkijoje,

iš Latvijos atvyko ir savo krašto folklorą pristatė Rucavos miesto kultūros namų folklore ansamblis. Į Juodkrantę įveikęs įvairias kliūtis atvyko ir Tilžės (Sovetsko) Vydūno kultūros centro ansamblis „Birutė“, kurio pasirodymą karštai palaikė gausiai į šventę susirinkę žiūrovai.

Didelę grupę atlikėjų – Kauno folklore klubo „Liktuzė“, Vilniaus mokytojų namų Žemaičių folkloro ansamblio „Tyklė“, taip pat jau minėtos „Birutės“ narių į Juodkrantę laivu „Ventainė“ iš Uostadvario atplukdė projektą „Prūsų Lietuva – lietuvių kultūros lopšys“ įgyvendinęs Mažosios Lietuvos atminimo puoselėtojas, viešosios įstaigos Karaliaučiaus lietuvių bendruomenės pirmininkas Sigitas Šamborskis, ir pats dalyvavęs pasirodymuose.

Į šventę atvykę svečiai su šio krašto istorija ir kultūra galėjo susipažinti dalyvaudami įvairiose dirbtuvėlėse: pasigaminti vėtrungę, gintarinį amuletą, nusipiešti baltiškus simbolius, pamegzti tinklus. Renginio metu buvo galima paragauti kuršių patiekalų, vaikus džiugino senoviniai pamaro krašto žaidimai, visi norintys galėjo paplaukioti marių puošmena – mediniu plokščiadugniu laivu reizine.

Kuršių gyvosios istorijos klubas „Pilsots“ pristatė rekonstruotą X-XI amžių kuršių kostiumų, ginklų ir papuošalų rinkinį, parengtą pagal Laivių, Palangos ir kitų kapinynų archeologinę medžiagą, taip pat buvo pristatyti šiuolaikinės lino mados baltiški simboliai. Šventė baigėsi folk roko grupės „Žalvarinis“ ir kapelos „Raskila“ pasirodymais.

Šventės dalyvių prisistatymas prie L.Rėzos paminklo.

Autoriaus nuotr.

Algis Vaškevičius

Pasaulio lietuvių vienybės diena prie Nemuno

Liepos 17 d. Lietuvos Respublikos konsulatą Tilžėje (Sovetske) drauge su konsulinės apygardos lietuvių bendruomenės jaunimu paminėjo Pasaulio lietuvių vienybės dieną.

Susirinkusius lietuvius Pasaulio lietuvių vienybės dienos proga pasveikino konsulato vadovė, įgaliotoji ministrė Daiva Mockuvienė. Sveikinime D. Mockuvienė pažymėjo kaip Lietuvai, patyrusiai ne vieną emigracijos bangą šiandien svarbus kiekvienas motyvuotas ar su Lietuva save siejantis lietuvis, nesvarbu, kur jis dirbtų ar gyventų.

Pasak konsulato vadovės, kiekvienas savo žiniomis, idėjomis ir patirtimi gali prisidėti prie valstybės ir visuomenės pažangos. Ji trumpai pristatė emigracijos statistiką, papasakojo apie Rusijos Fe-

deracijoje veikiančias lietuvių organizacijas, apie galimybes grįžti į Lietuvą, apie "Globalios Lietuvos" programos sampratą ir įgyvendinimo projektus, pakvietė bendrauti ir

bendradarbiauti visus konsulinėje apygardoje esančius lietuvius.

Lietuvos konsulato Tilžėje informacija ir nuotrauka

Konsulate pristatytas Kaunas – 2022 metų Europos kultūros sostinė

Lietuvos Respublikos konsulatas Tilžėje (Sovetske) rugsėjo 22 dieną Turizmo informacijos centre atidarė fotomenininko Martyno Plepio fotografijų parodą, skirtą „Kaunas – Europos kultūros sostinė 2022 m.“ pristatymui.

Lietuvos Respublikos konsulato vadovė įgaliotoji ministrė Daiva Mockuvienė pristatė atidaromą parodą kaip unikalų Kauno miesto modernizmo architektūros fenomeną, susiformavusį tarpukario Lietuvoje, o šiandien tapusį vienu iš svarbiausių „Kaunas – Europos kultūros sostinė 2022 m.“ programos pristatymo priemonių, kuriančių Kauno kaip „Šiuolaikinės

sostinės“ idėją. Vos keletas mėnesių liko, kol Kaunas 2022 m. taps Europos kultūros sostine. Jo architektūros ir paveldo programoje „Modernizmas ateičiai“ - daugiau kaip 1000 renginių, apie 40 festivalių, per 60 parodų, daugiau kaip 250 scenos meno renginių.

Pasveikinti susirinkusiųjų parodos atidarymo proga atvyko Til-

žės deputatų Tarybos pirmininkas, miesto vadovas Grigorijus Sokolovskis ir miesto Kultūros, sporto ir jaunimo reikalų skyriaus vadovas Arkadijus Danilovas, kurie pasidžiaugė atidaryta paroda Tilžėje ir pasveikino Kauną tapus Europos kultūros sostine 2022.

Parodos atidarymo metu parodytas video treileris, pristatantis „Kauną – Europos kultūros sostinė 2022 m.“. Gausus būrys lankytojų džiaugėsi atidaryta paroda ir linkėjo Kaunui naujų kūrybinių idėjų ir galimos bendrystės tarp Tilžės ir Kauno.

Lietuvos konsulato Tilžėje informacija ir nuotrauka

Konkursas konsulato 100-mečiui paminėti

Lietuvos Respublikos generalinis konsulas Karaliaučiuje (Kaliningrade) įsteigimo 100-mečiui paminėti paskelbė konkursą „Tiltai tarp praeities ir ateities“ ir kviečia jame dalyvauti 4-16 metų amžiaus vaikus ir jaunuolius.

Konkursu kviečiame prisiminti šią Lietuvos valstybei ir Pasaulio lietuvių bendruomenei reikšmingą sukaktį, skatinti domėjimąsi Lietuvos istorija, kultūra, jos tradicijomis ir papročiais, įprasinti bendruomenės bei šeimos svarbą kaip kultūrinės patirties ir kultūri-

nio modelio tęstinumo pagrindą.

Generalinis konsulas laukia jūsų šeimai reikšmingų istorijų, atspindėkite jas pasitelkdami vizualiuosius menus (tapybą, fotografiją, filmą, skulptūrą, karpinius, mozaiką ar kitą jums tinkančią techniką)!

Įdomiausi bei originaliausi darbai bus eksponuojami virtualioje

parodoje, o šventinio renginio Generaliniame konsulate metu planuojama iškilmingai įkasti simbolinę kapsulę su šiais darbais, taip perduodant ateities kartoms. Geriausių darbų autoriai bus įvertinti prizais ir Generalinio konsulato 100-mečio atminimo dovanomis.

Prašome siųsti darbus iki 2021 m. spalio 31 d. el. paštu kons.kaliningradas@urm.lt

*Lietuvos generalinio konsulato
Karaliaučiuje informacija*

Teplivos pilis bus pritaikyta kultūrinėms reikmėms

Rugsėjo 14-ąją Karaliaučiaus krašte esanti Teplivos pilis buvo perduota Karaliaučiaus srities istorijos ir meno muziejui, kuriam priklauso ir Kristijono Donelaičio memorialinis muziejus Tolminkiemyje. XIX amžiuje pilyje buvo įrengtas kalėjimas, kuris veikė iki dabar. Kalėjimas bus iškeltas, o objektas pritaikytas kultūrinėms reikmėms.

Istoriniai šaltiniai liudija, kad Teplivoje, Priegliaus dešiniajame krante kryžiuočiai 1265 m. pasistatė medinę pilaitę. 1383 X 21 čia Vygando vardu buvo pakrikštytas Lietuvos didysis kunigaikštis Vytautas Didysis. Perkėlus didžiojo magistro rezidenciją iš Marienburgo į Karaliaučių, Teplivos pilyje 1457–1722 buvo saugomas Ordino archyvas ir biblioteka. Kunigaikštis Albrechtas Brandenburietis pavertė Teplivos pilį savo rezidencija, kurioje 1568 jis mirė.

XVIII a. pilis buvo Teplivos domenų valsčiaus centras; tuo metu priešpilis ir gynybinis griovys jau buvo iš dalies sunykę. 1792–1797 m. ant priešpilio pamatų pastatyta prieglauda Prūsijos

kariuomenės ligoniams ir neįgaliesiems kareiviams, o pilyje įkurti pataisos namai valkatoms ir elgetoms. Vėliau prie pataisos namų prijungta ir prieglauda; čia buvo kalinami žmogžudžiai bei pavojingi nusikaltėliai, nuo 1893 m. apgyvendinami aklieji ir kurčnėbyliai, nuo 1902 m. – psichiškai neįgalūs asmenys.

1914 m. nuo Rusijos artilerijos apšaudymų dalis pastato sudegė, po Pirmojo pasaulinio karo buvo grąžinta senoji pastato išvaizda. Dalyje patalpų įsikūrė sunkiujų darbų kalėjimas, nacių laikais čia buvo kalinami politiniai kaliniai. 1945 balandį Teplivos pilies pastatuose įkurtas tardymo izoliatorius, vėliau reorganizuotas į pataisos darbų koloniją.

DŽ informacija

K.Donelaičio „Metai“: lietuvių literatūros alfa ir omega graikiškai

Rolandas Kačinskas,

Lietuvos ambasadorius Graikijoje

Viename svarbiausių Graikijos poezijos metraščių „ΠΟΙΗΤΙΚΗ“ (liet. „Poezija“) išspausdintas straipsnis „K.Donelaičio „Metai“: lietuvių literatūros alfa ir omega graikiškai“. Jo autorius – Lietuvos ambasadorius Graikijoje Rolandas Kačinskas. Straipsniu dar kartą Graikijos skaitytojui pristatoma praėjusiais metais į graikų kalbą išversta ir išleista K.Donelaičio poema „Metai“ (kūrinį išvertė Sotirios Souliotis, išleido leidykla „Saikspirikon“). Šį Lietuvos kultūrinės sklaidos Graikijoje projektą rėmė Kristijono Donelaičio draugija, Lietuvos ambasada Graikijoje ir Lietuvos kultūros institutas.

Ambasadoriaus straipsnis du kartus per metus išleidžiamame Graikijos poezijos metraštyje „ΠΟΙΗΤΙΚΗ“ išspausdintas 2021 m. vasaros numeryje. Pateikiame „ΠΟΙΗΤΙΚΗ“ metraštyje pasirodžiusio ambasadoriaus R.Kačinsko straipsnio vertimą į lietuvių kalbą.

Graikijos skaitytojui lietuvių literatūra nėra gerai žinoma. Iš lietuvių į graikų kalbą išversta vos keletas Lietuvos autorių kūrinų. Todėl naujausias graikų kalba išleistas Lietuvos autoriaus darbas jau savame yra tam tikras literatūrinis įvykis, ir ypač jei kalbama apie pasaulinio pripažinimo sulaukusį klasikinės lietuvių literatūros pradininko Kristijono Donelaičio poemą „Metai“. (1977 m. Tarptautinė literatūros kritikų asociacija, bendradarbiaudama su UNESCO, įtraukė K. Donelaičio poemą „Me-

Lietuvos ambasadorius Graikijoje R.Kačinskas. Asmeninio archyvo nuotraukos.

tai“ į Europos literatūros šedevrų sąrašą).

Graikams – tai dar vienas naujas langas į Lietuvą, o jei konkrečiau – į Lietuvos žmogų. Ir nors per jį žvelgiama ne į modernų, bet švietimo epochos laikų lietuvių, be K.Donelaičio „Metuose“ apdainuotų personažų būtų sunku perprasti šiandieninių lietuvių dvasią, kultūrą, tradicijas bei jų subtilų santykį su juos supančia gamta. Poemoje aukštinami moralės principai, lygybė, darbštumas, vaizdingai piešiamas pirmaprads gamtos ir žmogaus paveikslas. Nepamirštami personažai su savo rūpesčiais, darbais, išgyvenimais, pasaulėžiūra ir prietarais, kartais net naiviu, bet savitu mąstymu, kuriuose galime atpažinti lietuvių ir šiandieninėse kasdieninio gyvenimo situacijose ir ypač jo sąlyčio su gamta akimirkose.

Tiesą sakant, K. Donelaičio poema „Metai“ iš dalies net pati

formuoja šiandieninio lietuvių paveikslą ir ypač jo pasaulėjautą ir vidų: paklausk bet kurio lietuvių, ir labai didelė tikimybė, kad jis jums atmintinai padeklamuos bent šias „Metų“ eilutes, išmoktas mokykloje įsisavinat pagrindinį lietuvių literatūros kursą:

*„Jau saulelė vėl atkopardama
budino svieta*

*Ir žiemos šaltos trūsus pargraudama
juokės.*

*Šalčių pramonės su ledais sugaišti
pagavo,*

*Ir putodams sniegs visur į nieką
pavirto.“*

Tokiu būdu K.Donelaičio poema „Metai“, tiek žymėdama grožinės lietuvių literatūros pradžią, tiek prisidėdama prie lietuvių pasaulėjautos formavimo ar net suteikdama filosofinio lietuvių mąstymo pradžią yra lyg savotiška lietuvių literatūros alfa ir omega.

Iki Graikijos skaitytojo K.Donelaitis ėjo ilgai: pasaulyje „Metai“ primą kartą paskelbti 1818 m., nors patį kūrinių Kristijonas Donelaitis (1714–1780 m.) sukūrė XVIII amžiaus 7-ame - 8-ame dešimtmetyje. Graikų kalba tapo 18-a kalba, į kurią išversti K.Donelaičio „Metai“. Šį svarbų darbą atliko Salonikuose gyvenantis vertėjas iš lietuvių į graikų kalbas, didelis Lietuvos draugas Sotirios Souliotis. Knygą išleido leidykla „Saikspirikon“. Graikijai ruošiantis 200 metų modernios valstybės jubiliejui, „Metų“ pasirodymas graikų kalba tapo savotiška Kristijono Donelaičio draugijos, Lietuvos ambasados Graikijoje ir Lietuvos kultūros instituto dovana graikų tautai. Ji ja pasirinkta neatsitiktinai, o siekiant išryškinti įtaką, kurią graikų kultūra turėjo K.Donelaičio kūrybai, o per ją – ir tolesnei lietuvių literatūros raidai.

Iš aukščiau pateikto posmelio akylesniam skaitytojui iš karto į akis turėtų kristi poemos „Metai“ eilėdara. Donelaitis vienas iš pirmųjų savo laikotarpio rašytojų savo kūryboje panaudojo antikinį hegzametą. Apskritai, viską, ką šis didis lietuvių dainius rašė lietuviškai, rašė tik hegzametru. Donelaičiui rašyti lietuviškai hegzametru reiškė lygiuotis į aukščiausios poezijos viršūnes. Kalbos žinovai teigia, kad K.Donelaičiui tikrai buvo nesudėtinga rašyti hegzametru, nes lietuvių kalba imli hegzometro eilėdaros principams. Lietuvių, kaip ir graikų kalboje, kirtis nepastovus, be to, lietuvių kalba, turinti ilguosius ir trumpuosius balsius bei skiemenis, yra analogiška senajai graikų ir lotynų kalboms.

Atitinkamai vertėjui iš lietuvių į graikų kalbą taip pat nebuvo labai sudėtinga versti K.Donelaičio „Metus“. Pasak jau minėto

S.Souliočio, pagrindinis iššūkis verčiant kūrinių buvo perteikti poemoje apdainuojamų lietuvių vietos dialektą, bet ne ritmą - dėl kalbų panašumo jį vertėjas galėjo perteikti taip, kaip rašė Donelaitis.

Skaitytojais palyginti kalbas galės čia pat, kadangi „Metai“ išleisti veidrodiniu principu: vienoje pusėje pateikiamas originalus tekstas lietuviškai, kitame – vertimas į graikų kalbą. Tai suteikia progą palyginti dvi didingas kalbas, kurios simboliškai susitinka hegzametru.

Įdomu dar ir tai, kad K.Donelaitis ne akiai kopijavo antikinį hegzametą, bet jį pritaikė lietuvių kalbai ir taip praturtino hegzametą dar vienu jo porūšiu. Donelaičio susidomėjimas hegzametru atspindėjo to meto Europos kultūros, kuri įkvėpimo sėmėsi ir iš Antikos laikų pasiekimų, tendencijas. Kaip lietuvių literatūros pradininkas, K.Donelaitis daug nusipelnė, kad lietuvių literatūros tradicija formuotųsi vakarietiškos Europos kultūros lauke.

Nors gimęs laisvo valstiečio šeimoje, bet vėliau pasirinkęs evangelikų liuteronų kunigo kelią ir nuo pat išventinimo juo, 1743 m. iki mirties klebonaudamas mažoje lietuviškai kalbančioje Prūsijos Karalystės dalies (Mažosios (Prūsijos) Lietuvos) gyvenvietėje Tolminkiemyje K.Donelaitis skaitė graikų ir romėnų filosofus Herakleitą, Demokritą, Plutarchą, Aristotelį, Seneką, rėmėsi jų teiginiais, išmanė graikų ir romėnų literatūrą, sekė švietėjiškos Europos literatūros ir kultūros tendencijas. Savo veikla ir pastangomis budinti tautinę savimonę jis primena Graikijos ankstyvojo atgimimo veikėjus.

Kad geriau suprastume tuomenę lietuvių ir lietuviybės padėtį, reikia pažvelgti į to meto situaciją. Kaip minėta, Donelaitis gyveno ir

kūrė Prūsijos karalystės dalyje, kur daugumą sudarė autochtonai lietuviai ar lietuviai, emigravę į šiaurės rytinę Prūsijos dalį iš kitapus Nemuno upės gyvavusios Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (toliau - LDK). Po sąjungos su Lenkijos karalyste ir vieningos valstybės – Abiejų Tautų Respublikos - suformavimo, lietuvių kalba po truputi traukėsi iš visuomeninio valstybės gyvenimo, užleisdama vietą lenkų kalbai. Dar daugiau: Donelaičio gyvenimo laikais, LDK, kaip ir Abiejų Tautų Respublika bendrai paėmus, draskoma karų su augančiomis galybėmis kaimynystėje, visų pirma Rusija ir Švedija bei apimta visuomeninio sąstingio bei nualinta maro epidemijos artėjo link savo saulėlydžio. Sąlygos skatinti tautinę savimonę LDK blogėjo, kol galiausiai po kelių iš eilės Abiejų Tautų Respublikos padalijimų visai išnyko.

Kiek kitokia padėtis susiklostė Prūsijoje, kurioje, kaip protestantiškoje valstybėje, įtvirtinti su katalikybe kovojančią religiją buvo pasitelkta vietos žmonių kalba. Rytų Prūsijoje gimtoji kalba absoliučiai daugumai vietos gyventojų buvo lietuvių kalba. Paradoksalu, bet Rytų Prūsijoje, kurią daugumoje valdė vokiečiai, lietuvių rašytojų formavimasis buvo intensyvesnis ir vientisesnis.

Tačiau nuo maždaug XVII amž. pabaigos ir ten lietuviškumui užėjo sunkūs laikai, germanizacija spartėjo, ir lietuvių kalba vis labiau traukėsi į užribį. Švietėjiško amžiaus idėjų paveiktas K. Donelaitis jautė pareigą budinti tautinę savimonę, neleisti dingti lietuvių kalbai, ir rašytiniu žodžiu įprasinti lietuvių buvimą ir savivertę. Ilgainiui K.Donelaitis ir jo kūryba tapo lietuvių kalbos ir lietuvių tautos kūrybines galias liudijančiu ženklų kaip stiprus kalbinis, kultūrinis argumentas tautos egzistenci-

jai tęsti.

Kaip ir to laikmečio graikų tautos žadintojai, K.Donelaitis šiai misijai atlikti pasitelkė romantinius tautos vaizdinius ir tautos kultūrinio tęstinumo sampratą. Būdamas kunigu, jis, matyt, gerai suprato, kad tam, kad žodis virstų kūnu, jis turi būti išstartas ir užrašytas. Kaip ten bebūtų, yra žinoma, kad K.Donelaičio sprendimas rašyti lietuviškai buvo tikslingas, o jo susidomėjimas senąja graikų kalba ir antikiniai graikų kūriniai galėjo tapti paskata Donelaičiui pabandyti kūrybines lietuvių kalbos galimybes prilyginti graikų kalbai, kartu tarsi ir atkartoti Homero kūrybinį aktą – duoti pirmąjį lietuvių tautos epą.

Todėl neatsitiktinai kai kurie K.Donelaičio tyrinėtojai „Metus“ lygina su Homero epais „Iliada“ ir „Odiseja“. Toks palyginimas gali pasirodyti per daug pretenzingas, juo labiau, kad, skirtingai nuo Homero pasakojimo apie Trojos karą, Donelaitis aprašo paprastus Prūsijoje gyvenančius lietuvius ir jų gyvenimą, kurių kasdienybės būtis, iš pirmo žvilgsnio, netinkama tema epiui.

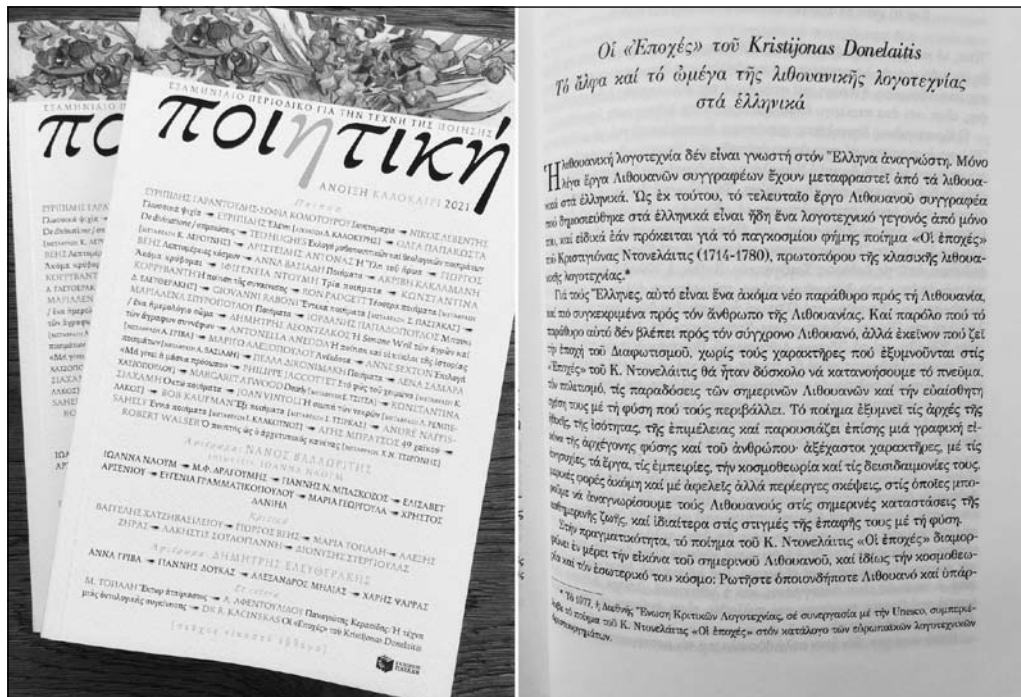
Tačiau, kaip pastebi Donelaičio sąsajas su Antika tyrinėjanti Dalia Dilytė, „Metuose“ aprašoma per istorijos virsmus jau prarastos lietuvių dalies likimas, jų gyvenimo visuma ir kova dėl išlikimo svetimųjų apsuptyje – ne tokia tragiška ir herojiška, kaip Trojos gynėjams, tačiau ne mažiau sunki ir alinanti kova. Pasak minėtos tyrinėtojos, Prūsijos lietuviai svetimai įtakai gali priešintis tik darbštumu, prisirišimu prie savo kalbos ir papročių, griežtu dorumu ir garbingumu. Tam reikia karžygiško atkaklumo, kantrybės ir narsos. Būrai turi be paliovos kautis su savo ydomis ne tiek dėl asmeninio tobulumo ar amžinojo išganymo, kiek dėl bendruomenės išlikimo.

Sąsajų su Antika išvelgiama ir kitais „Metų“ aspektais. Tematiškai pagrindinė „Metų“ tema artima Hesiodo kūriniai „Dienos ir darbai“ ir Teokrito idilėms - daugelis Donelaičio tyrinėtojų laikosi nuomonės, kad šie autoriai ir jų kūriniai, kartu su Vergilijaus „Georgikos“, Donelaičiui buvo pirmniais pavyzdžiais, rašant „Metus“. Poetiškai „Metai“ artimi antikiniams kūriniams naudojamų me-

taforų, personifikacijų, analogijų ir hiperbolių, katalogų gausumu.

Artimos Antikai ir vaizduojamos pasaulio scenos. Kaip ir antikinėje visuomenėje, lietuvių gyvenimas „Metuose“ vaizduojamas remiantis cikline laiko, istorijos ir gyvenimo samprata. Žmonių, kaip ir gamtos, gyvenimas sukasi amžinu ratu, paklūsta tiems patiems Visatos dėsniams. Kaip gamtoje keičiasi metų laikai, taip ir žmogus atkartoja juos: su pavasario stebuklu lietuviai dvasiškai atgimsta, vasarą jie kimba į darbus, rudenį pradeda naudoti gamtos duotas gėrybes, o tamsiais ir ilgais lietuviškos žiemos vakarais apmąsto savo būtį ir vėl rengiasi ateinančiam pavasariui - naujam metų laikų ir žmogaus darbų ciklui. Iš to išplaukia ir kūrinio „Metai“ pavadinimas.

Vertinant iš šiandieninio taško, matant, kad žmogaus ir aplinkos santykis darosi kaip niekad aktualus, „Metai“ taip pat neša stiprią ekologinę žinutę. Poema verčia mus susimąstyti apie Žemės ateitį bei suvokti, kad gamtoje žmogus ir pasaulis yra vientisa ir neatsiejama kaip Dievo sodas.

Ambasadoriaus straipsnis Graikijos leidinyje.

Visa tai verčia manyti, kad Graikijos skaitytojui K.Donelaičio poema „Metai“ pasirodys artima ir verta gilesnio pažinimo, o per pažinimą ji taps dar vienu tiltu tarp lietuvių ir graikų tautų, suartindama dvi geografiškai tolimas, bet dvasiškai artimas tautas, kviesdama susijungti bendram tikslui, idant išsipildytų Donelaičio žodžiai:

„Sveiks, svieteli margsl! [...] sulauk dar daug pavasario švenčių!

Irgi, sulaukęs jas, vis sveiks ir drūts pasilinks-mink.“

Kristijonas Donelaitis ir jo poema „Metai“ - pasaulinėje parodoje EXPO Dubajuje

Spalio 1-ąją Jungtiniuose Arabų Emyratuose, Dubajuje atidaryta pasaulinė „EXPO 2020“ paroda (dėl pandemijos atidėta metams), kuri veiks iki 2022 metų kovo 31-osios. Joje šiemet dalyvaus 192 pasaulio valstybės. Prognozuojama, kad, kaip ir praėjusiose parodose, taip ir šiais metais EXPO parodą aplankys daugiau nei 25 milijonai lankytojų. Pasaulinė paroda – ypatinga galimybė Lietuvai plėsti tarptautinius ryšius ekonomikos, mokslo ir kultūros srityse.

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka (LNB), pasaulinės „EXPO 2020“ parodos dalyvė, parodoje pristato interaktyvų pasakojimą „Kristijonas Donelaitis – Lietuvos Homeras“.

Viena didžiausių Lietuvos mokslinių bibliotekų – Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, prieš porą metų iškilmingai minėjusi veiklos 100-metį, su nauja jėga, iniciatyvomis ir projektais sėkmingai konkuruoja ne tik su šalies nacionalinėmis atminties institucijomis, bet yra žinoma senojoje Europoje ir Naujajame pasaulyje.

Parodoje „EXPO 2020“ LNB kartu su partneriais pristato interaktyvų pasakojimą – į įvairias pasaulio kalbas išverstos lietuvių grožinės literatūros pradininko, poeto, kunigo Kristijono Donelaičio (1714–1780), dar vadinamo Lietuvos Homeru, „Metų“ – pirmosios poemos lietuvių kalba – ištraukas. Tai žymiausias lietuvių literatūros veikalas, nuo XIX a. pradžios ryškiausiai reprezentuojantis lietuvių tautą ir literatūrą.

Pasinaudojęs Antikos tradicija,

Pirmosios „Metų“ eilutės arabų kalba.
LNB archyvo nuotr.

K. Donelaitis praturtino to meto Europos literatūrą ir sukūrė naujo tipo epą – didaktinio ir herojinio epų sintezę. Kartu „Metai“ yra vienas pirmųjų Europoje tautine kalba hegzametru sukurtų poetinių kūrinių. 1977 m. „Metai“ buvo įrašyti į UNESCO sudarytą Europos literatūros šedevrų sąrašą. Poema „Metai“ yra išversta į 18 užsienio kalbų (anglų, armėnų, baltarusių, čekų, esperanto, graikų, gruzinų, ispanų, italų, latvių, lenkų, olandų, prancūzų, rusų, švedų, vokiečių, vengrų, ukrainiečių), o poemos fragmentai – į estų, japonų, jidiš, lotynų, sorbų kalbas. Savo fonduose Nacionalinė biblioteka yra sukaupusi visų poemos „Metai“ vertimų leidinius.

Parodoje bus galima išgirsti lietuvių, anglų, prancūzų, japonų,

graikų, vokiečių, ispanų, italų kalbomis įgarsintos poemos „Metai“ ištraukas. Bus pristatytas ir naujausias poemos vertimas į arabų kalbą.

Skaitmenintų K. Donelaičio poemos „Metai“ rankraštnių dokumentų eksponatai įtaisyti ekspozicijos dėžėje, virš kurios esanti rotorinė holograma besisukdama sklaidys tekstinę kompoziciją ir projektuos erdvinius vaizdus. Teksto, piešinių, tapybos miniatiūrų, vaizdo ištraukų, raidžių, žodžių fragmentai animuojami ir įsilieja į visą kompoziciją. Rašto grafines kompozicijas jungiamos su garso sistemomis.

Technologijos tampa tarpininkėmis ir savotiškais tiltais tarp tradicinių rankraščių, dokumentinio paveldo ir naujosios tikrovės. Parengta K. Donelaičio kūrinio moderni vizualizacija puikiai atliepia „EXPO 2020“ pagrindinę parodos temą – „Sujunkime protus, kurkime ateitį“.

Šio projekto partneriai - Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Vilniaus dailės akademija, Nacionalinė kultūrinių-kūrybinių industrijų asociacija, šiuolaikinių, interaktyvių technologijų įmonė „HoPro“, kūrybinė grupė „Orse“.

Nacionalinės bibliotekos generalinis direktorius prof. dr. Renaldas Gudauskas dalyvaus EXPO teminėje savaitėje „Žinios ir mokymasis“ 2021 m. gruodžio 12–18 dienomis ir skaitys pranešimą, taip pat aptars Lietuvos nacionalinės bibliotekos ir Dubajaus bibliotekos bendradarbiavimo galimybes.

Parengta pagal LNB pranešimą.

Dr. Vaclovas Bagdonavičius, mokslininkas vydūnietis

Atminimas pasilieka ir širdyje, ir darbuose. Gyvenimas ir darbai, atminimai ir padėkos yra nuo pirmo iki paskutinio susitikimo su vydūniečiu Vaciu, kilusiu nuo Šiaulių ir Kurtuvėnų iš Gervėnų, o dirbusio ir Lietuvai, ir Vydūnui, jo raštams pažinti.

Buvo 1989 metų Lietuvos vilties laikas – bus kažkas kitaip, kada patys galėsime gyventi savo galva ir darbais. Tuomet Lietuvos teatro draugijos salėje buvo susirinkimas, kuriame sutikau Vacį Bagdonavičių. Teko skaityti knygas, straipsnius, girdėti iš kitų, kad yra vydūnietis Vaclovas, Vacys Bagdonavičius. Ir kraštietė dailininkė Eva Erika Labutytė, ir kiti apie šį vydūnietį kalbėjo. Ir tėvų namuose Klaipėdoje jau girdėjau šią pavardę.

Ir ant sienos tėvų miegamajame kabėjo toks grafiškas piešinys su Vytimi, tautos didžiųjų fotografijomis ir eiliuotu raštu: „Lietuviais esame mes gimę...“ Piešė G. Bagdonavičius 1939 m. spalio 10 d. Šiauliuose, o spausdino „Vaizdo“ spaustuvė Kaune. Taigi, piešinio, minėjusio lietuvių sugrįžimą į sostinę Vilnių, autorius – Bagdonavičius. Ar vydūniečio Vacio Bagdonavičiaus giminė? Ne, Gerardas – bendrapavardis, dailininkas grafikas, pedagogas, kraštotyrininkas, scenografas, vienas iš ekslibrisų pradininkų Lietuvoje.

Taigi, susitikome Lietuvos teatro draugijos salėje – sutapimas, kad filosofijos tyrinėtojas Vacys pirmiausiai gilinosi į Vydūno dramų veikalus. Čia rinkomės į Mažosios Lietuvos reikalų tarybos renginį, abu buvome Tarybos nariais nuo jos įsikūrimo. Vėliau Eva E. Labutytė mane įtraukė į „Ramuvos“ almanacho rengimą – jį savo ir kitų vydūniečių rašiniiais pildė Vacys, lietuvininkai ir kiti

Mažosios Lietuvos mylėtojai, tyrinėtojai. Sutartinai išleidome tris numerius. Maketuotoja buvo Pylimo gatvėje – tad tekstus ir iliustracijas paduodavome tiesiog per langą pirmame aukšte... Tuo metu Lietuvos kultūros tarybai vadovavo gamtininkas prof. Česlovas Kudaba, o posėdžiaudavo ir Pylimo gatvėje, ir dabartinės Vytauto Kasiulio galerijos kambariuose.

Vacys išvyko pargabenti Vydūno palaikų iš Detmoldo – ir lietuvininkų ekspedicija ten buvo nukeliavusi 1991 m. birželyje, su kunigu Fricu Skėriu meldėsi kapinėse, kalbėjo, kas ir kada galės jo palaikus palydėti į Lietuvą, į Bitėnus, nes Tilžė, Rusijos Federacijos administruojama nuo 1945-ųjų vis dar neįsileido nei palaikų, nei muziejaus... Vacys daug laiko ir kantrybės skyrė muziejaus įkūrimui „Villa Sone“ name, bet teko šio sumanymo atsisakyti... Laimė, kad puikiai pavyko Klaipėdos krašte – Kintuose ėmė veikti Vydūno kultūros centras, o Bitėnose sutvarkytos senosios kapinės, aptvertos nauja tvora, sumūryti vartai, nukaltos metalinės dailios jų varčios.

Su Vaciu ėjau kartu į Šilutės dirbtuvę pasidžiaugti, kad čia pavyko viską tvirtai sutarti – vartai yra tikrai puošnūs. Juos ir kapinių sutvarkymą projektavo dr. Martynas Purvinas ir arch. Marija Purviniėnė. Kasmetinės talkų stovyklos tapo tradicija ir gyvuoja keletą dešimtmečių. Teko su šeima į ją keliauti, klausyti bitėniškės Lėnos Grigolaitytės-Kondratavičienės vakaro pasakojimų prie Nemuno – Lėna buvo krikštyta ir konfirmuota Ragainės bažnyčioje, o kartą ten nukeliavo ir kažką nugirdo iš sargės, kad dabar čia... cirkas... Nepatikėjo, perklausė: „Ak, cerkvė, o cerkvė gerai, nes tai Dievo

namai.“ Paaukojo ir jau ramesnė keliavo namo...

1996 metų vasarą į Vilnių ir Klaipėdą atvyko kraštietis prof. Vilius Pėteraitis iš Kanados. Mano pasiūlytas doc. dr V. Bagdonavičius po neilgo pokalbio rado galimybę ir sutiko pirmininkauti „Mažosios Lietuvos enciklopedijos“ (MLE) darbams Mokslo ir enciklopedijų leidybos institute, o aš talkinau atsakinguoju sekretoriumi, pradžioje ir rengimo grupės vadovu. Manau, kad broliškai vyko darbas – posėdžiai, pokalbiai, lėšų ir tyrinėtojų telkimas, straipsnių sąrašų ir pačių straipsnių rengimas suartino į tvirtą redkolegijos vienetą. Žinoma, ketvirtasis tomas kiek įstrigo – rengimo grupės vadovo poziciją paliko dr. M. Purvinas ir šis tomas buvo išleistas kitokiu krašto istorijos suvokimu, medžiagos traktavimo būdu...

Iš JAV, Kanados vis atvykdavo Mažosios Lietuvos fondo pirmininkai – džiaugėsi V. Bagdonavičiaus atliekamu darbu MLE. Vydūno draugijoje taip pat apsilankydavo svečiai – vyko puikūs renginiai, susitikimai. Buvo išleistos vis naujos Vydūno raštų ir tyrinėjimų knygos. Įsitraukė nauji tyrinėtojai ir tyrinėtojos.

Su Vaciu Bagdonavičiumi kalbėjomės, kaip dar geriau supažindinti su Vydūno raštais. Sutarėme, kad mąstytojo perlaidojimas būtinas, o jo raštų pažinimas – darbų tąsa. Pavyko, nes leidybinę, Vydūno veikalų pakartotinus spausdininimus ėmė vykdyti kitas draugijos pirmininkas Tomas Stanikas – negailėjo jėgų, lėšų ir kitokių pastangų, kad vėl būtų išleisti Vydūno veikalai ir knygos, kad jos pasklistų Lietuvoje, bibliotekose, mokyklose.

Paskutinį kartą vydūnietį Vacį mačiau Lietuvos keliautojų klube. Su žmona Aušrele džiaugėmės

nauju susitikimu, klausėmės pranešimų. Atrodė, kad dar ilgai bus tokie susitikimai ir bendri darbai. Žinia, vydūniečio Vacio asmuo ir darbai buvo visokeriopai įvertinti, premijuoti. Buvo gera galimybė klausyti V. Bagdonavičiaus pranešimą jam priimant Jono Basanavičiaus premiją – konceptualus pranešimas, lyg testamentas ir šiandienos Lietuvai, ir Vydūno draugijai, mūsų visų valstybės, jos tautinei ateičiai.

2020 metų kovo 22 dieną Vilniuje pasklido liūdna žinia, kad nebeturime vydūniečio Vacio. Su kuo nuo šiol pasitarsime, kaip toliau eisime Vydūno keliu?

Turime pasirūpinti velionio palikimu – tai rankraščiai, sukaupta medžiaga, asmeninė biblioteka. Vacys sakė, kad iš Vokietijos parvežė ir Vydūno pirmojo karsto rankenas, buvo sukaupęs kitų vydūnistikos artefaktų... Žodžiu, pasiliko darbai, jų kryptis, kurią dabar turėsime atlikti jau be vydūniečio Vacio, bet atmindami jo pramintus takus, nurodytus kelius... Jis vis pasisakydavo, kad daug laiko turėjo skirti administraciniam darbui, o vydūnistika turėjo palaukti...

Nuo mūsų pirmo susitikimo iki paskutiniojo prabėgo per trisdešimt metų – tai dovana, tai galimybė pažinti ir mąstytoją Vydūną, ir jo tyrinėtoją vydūnietį Vacį. Dėkui Dievui, šeimai, bendražygiams, kad galėjome tarp savęs turėti mielą ir santūrų, o kartu labai žmogišką vydūnietį Vacį. Eikime ir toliau Vydūno ir jo tyrinėtojo bei kolegų plačiau atvertu keliu.

Vytautas A.Gocentas

Autorius parašė šį straipsnį Vilniuje 2021 metų kovo 23-ąją, dieną po Vydūno gimtadienio, minint pirmąsias doc. dr. V. Bagdonavičiaus mirties metines.

Eva Labutytė arba Mažoji Lietuva ir dailininkė

Kalba šio straipsnio autorius V.Gocentas.

Miela ir malonu, kad 2021 metų Klaipėdos knygų mugė (spalio 1–2 d.) atidaryta ir knygos „Eva Labutytė. Dailininkė ir Mažoji Lietuva“ sutiktuvėmis Klaipėdos Prano Domšaičio galerijoje.

Mugės programoje rašoma: „*Eva Labutytė. Dailininkė ir Mažoji Lietuva*“ – išsamus menininkės gyvenimui, kūrybinei ir visuomeninei veiklai skirtas leidinys. *E. Labutytės kūryba – vizualinis paminklas prūsų tautos ir Mažosios Lietuvos istorijai. Dramatiško likimo ir lemties kraštas, padovanojęs lietuvių kalbos ir raštijos galiūnus, išsaugojęs kalbą, papročius ir savitą etninę kultūrą, – dailininkės kūrybos ašis. Leidinys įamžina dailininkės kūrybinį palikimą, atskleidžia jos kūrybos horizontus, asmenybę.*

Dailininkės gimtinė – Mažoji Lietuva, Klaipėdos kraštas. Vidurinę mokyklą ji baigė Plikiuose,

pedagoginę – Klaipėdoje. Pradėjo dirbti Saugų vaikų namuose. Mokyklos suole E. Labutytė pamėgo piešimą. Svajonė tapti dailininke buvo vaisinga – 1967 m. baigė Lietuvos dailės institutą (diplominio darbo vadovas grafikas prof. Antanas Kučas).

Knygos sudarytojai – dailėtyrininkė dr. Nijolė Tumėnienė ir dailininkės sūnus Kęstutis Vanagas. Knygos struktūra, iliustracijos fotografijomis bei kūriniais, maketas, reziumė kitomis kalbomis nusipelno geriausio vertinimo. Pasiiektas ir aukštas mokslinis, ir knygos meno lygis.

Šį kartą dr. N. Tumėnienė turėjo išvykti į Rokiškio krašto muziejų. Ankstesnės knygos sutiktuvėse vyko Plikių pagrindinėje E. Labutytės mokykloje, Šilutės r. savivaldybės F. Bajoraičio viešojoje bibliotekoje, Nidos E. Jonušo namuose, Taikomosios dailės

ir dekoratyvinio meno muziejuje Vilniuje. Minėtina, kad K. Vanagas labai rūpestingai ir nuosekliai darbavosi visur – net dešimt metų skyrė knygos parengimui, o jos sutiktuvėms taip pat apgalvotai parinko vietas tiek dailininkės gimtajame krašte, tiek Vilniuje.

Dailėtyrininkė pabrėždavo, kad apžvelgiant dailininkės kūrybos kelią labai svarbu buvo sudaryti grafikos darbų katalogą – kūrybos kelyje išryškėjo Mažosios Lietuvos temos atsiradimas ir vyravimas, estampų variantai. Respublikinei parodai „Mūsų jūra“ (Klaipėda, 1971) ir Vilniaus universiteto 400 metų jubiliejui (1979) buvo sukurtas ciklas „Mažosios Lietuvos veikėjai“ ir pavieniai portretai – Martynas Mažvydas, Liudvikas Rėza, Jonas Bretkūnas, Danielius Kleinas, Kristijonas Donelaitis, Vydūnas, Ieva Simonaitytė, Martynas Jankus, Abelis Vilis, Abraomas Kulvietis, Stanislovas Rapolionis. Žinia, dr. N. Tumėnienė turėjo įtikinti jubiliejaus organizacinį komitetą, kad šie vardai užimtų deramą vietą Vilniaus Alma Mater jubiliejaus minėjime.

Dailininkės kūrybinėje biografijoje atsispindėjo pirmosios lietuviškos knygos M. Mažvydo „Kate-

kizmo“ 450 metų (1997) jubiliejui skirti darbai, o kur dar jos iniciuoti renginiai ir parodos, skirtos Klaipėdai ir kraštui, mąstytojui ir pedagogui Vydūnui, rašytojai I. Simonaitytei, Šilutei, Priekulei ir Rusnei. Su kolegomis dailininkais ji mielai pasidalindavo ne tik kvietimu į parodą, bet ir vaizdine bei tekstine temos medžiaga. Krikštai ir vėlinės, prūsų žodžiai ir istorija, archeologijos ir žemėlapių ar giesmynų artefaktai – buvo svarbi detalė, raidės, simboliai, o taip pat elegiški apibendrinimai.

Nemažai dailininkės pastangų ir laiko pareikalavdavo ir knygų iliustravimas, ir ekslibrisų knygoms mylėtojams kūrimas – kiekvienas vis kitiškas, originalus, parodantis knygos savininko pomėgius ar charakterį. Dailininkė visuomet buvo priekyje einanti. Manau, kad šiandien tokių lyderių stinga. Žinoma, su K. Vanagu jau tariamės, kaip toliau „įdarbinti“ ne tik šią knygą, bet išlaikyti dailininkės dvasinį palikimą. Žinoma, bus Plikių bendruomenės kultūros centras ir atminimo kambarys, kuriame rasime dailininkės stalą ir kitus jos kūrybinio gyvenimo artefaktus. Iš Norvegijos pasiekė žinia, kad žmonės nori paremti tolimesnį

Mažosios Lietuvos temos gyvenimą Lietuvos dailėje. Manome, kad galės būti E. Labutytės sąskaita, iš kurios bus galima premijuoti jaunosios ir brandžiosios kartos dailininkus, paremti vienkartinėmis stipendijomis studentus bakalaurus, magistrus, jaunuosius daktarus.

Iki renginio buvo galimybė aplankyti galerijos sales, įsižiūrėti į Nidos kolonijos dailininkų tapybos darbus, dar ir dar kartą džiaugtis dailininko Prano Domšaičio kūrybos fenomenu, Telesforo Valiaus daile, Lietuvos niujorkiečio Vytauto Kašubos skulptūros ir skulptūrinės plastikos darbais.

Miela ir malonu būti gimtajame mieste ir tėvonijų krašte, Mažosios Lietuvos istorijos muziejuje ir P. Domšaičio galerijoje. Čia esi laukiamas, tau pasakoja, tau dovanuoja knygas. Tuo pasirūpino ir Klaipėdos P. Domšaičio galerija, ir kitas renginio globėjas-rengėjas – Klaipėdos apskrities I. Simonaitytės viešoji biblioteka. Jų žmonės dėkojo – visi gavome puikią progą vėl ir vėl pasikalbėti apie dailininkę Eva Labutytę ir Mažąją Lietuvą. Prof. habil. dr. Daiva Kšanienė priėjo ir pasisakė, kad dar ir dar reikės atsiminti mūsų visų mylimą dailininkę Eva Labutytę ir toliau eiti jos takeliu per kraštą. Manykime, kad profesorė parašys ir apie knygą, ir pasidalins atsiminimų šviesa bei šiluma.

Kalbėdama anuomet savo jubiliejinės 60-mečio parodos metu dailininkė Eva Labutytė prisistatė tokiais žodžiais: „Aš iš Klaipėdos krašto, iš Šilutės rajono, iš Begėdžių kaimo... Ar ne gražu?“ Su tokiu pasididžiavimu, tokia meile savo gimtajai žemei tarti žodžiai simbolizuoja ir labai daug pasako apie jos sąryšį su gimtuoju kraštu, Mažąją Lietuvą, kuri jai tapo kūrybiniu pašaukimu, ji šiam kraštui jautėsi įsipareigojusi, su tuo su-

Knygos pristatymas Klaipėdoje.

Vaidos Gaudiešiūtės nuotraukos

sijusi ir gyvenimo misija – savo kūriniais, menine kalba statyti (kultūrinį) paminklą savo protėvių žemei.

Taip šiandien juos knygos sutiktuose mums primena sūnus Kęstutis Vanagas. Jis išpažino, kad dailininkės ir visuomenės veikėjos rūpesčiai nesutrukdė – motinos dėmesio ir meilės buvo visur ir visuomet apšėdai. Iš sūnaus pasakojimų knygos sutiktuose ar kitais atvejais galima buvo pajusti, kad ir dailininkės vyras inž. Gediminas Vanagas ranka rankon, širdis širdin keliavo gyvenimo keliu. Dailininkė ir Mažoji Lietuva tvirtai ir kūrybiškai derėjo bei visus apdovanojo nauju savo krašto pažinimu, nauju ir labai šiltu kūrybos džiaugsmu.

P.S. Iki knygos sutiktuvių K. Vanagas aplankė ir Mažosios Lietuvos istorijos muziejų, o direktoriui dr. Jonui Geniui perdavė knygą, kad jas galėtų įsigyti muziejaus lankytojai ar kiti senamiesčio svečiai. Taip pat į Klaipėdos knygų mugę šios knygos keliavo leidėjo, publicisto, poeto, fotografo Antano Stanevičiaus savanoriška talka. Poetas padovanojo ir savo naujausią poezijos knygą „Skaistykla“ (Klaipėda: Eglė, 2020). Trečioji poezijos knyga praveria naują rašymo ir skaitymo horizontą. Labai miela sklaidyti ar skaityti pasakėčių ir eilėraščių knygą, kurią iliustravo poeto vaikaitė Viltė.

Po renginio pusvalandį pavyko pasikalbėti su prof. habil. dr. Helmutu Arnašiumi – prisiminė Klaipėdos krašto netektis – žmonės ir paveldas, menas ir architektūra nukentėjo ir šaukiasi atminimo, pagarbos, saugojimo bei puoselėjimo. Su viltimi kalbėjome ir apie naujus savo rašymus, meno ir kitus darbus.

Vytautas A. Gocentas

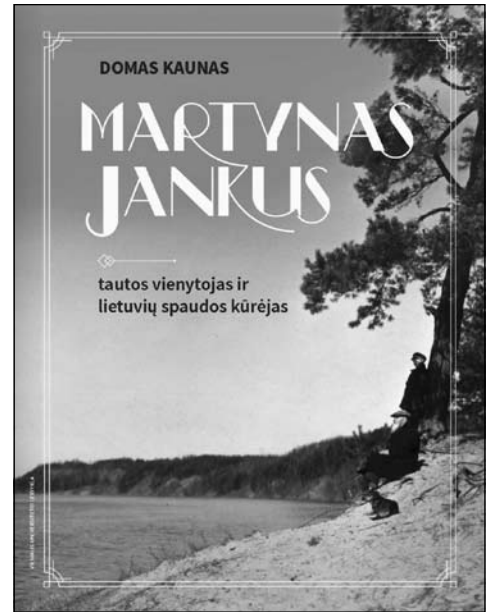
Išleista nauja knyga apie Martyną Jankų

Vilniaus universiteto (VU) leidykla išleido VU Komunikacijos fakulteto profesoriaus Domo Kauno knygą „Martynas Jankus – tautos vienytojas ir lietuvių spaudos kūrėjas apie M. Jankaus (1858–1946) asmenybę, jos formavimąsi ir brandos raidą veikiant etninėms, kultūrinėms, socialinėms ir politinėms aplinkybėms, raišką geografinėje, profesinėje ir politinėje erdvėje.

M. Jankaus veikla spaudos leidybos srityje apėmė 1879–1925 m. laikotarpį, į kurį pateko ir jo paties spaudos įmonės darbas Ragainėje, Tilžėje, Bitėnuose, Klaipėdoje ir Šilutėje. Iš viso joje išspausdinta 414 knygų, brošiūrų bei smulkiųjų spaudinių ir 27 periodiniai leidiniai lietuvių, vokiečių, sorbų, lenkų ir baltarusių kalbomis. Ši produkcija buvo skirta Mažajai ir Didžiąjai Lietuvai bei išeivijai. M. Jankaus pasiekimu laikytina leidinių įvairovė, jų pasaulietiškas ir polemiskumas. Leidyba formavo M. Jankaus orientaciją į tautinį sąjūdį ir bendradarbiavimą su didžiąja tautos dalimi, į veržliai kylančias socialines ir politines jėgas.

M. Jankus dalyvavo įkuriant pirmąją lietuvių kultūros draugiją „Birutė“ (1885), per rinkimus į Prūsijos landtagą ir Vokietijos reichstagą leido politinę spaudą, skirtą lietuvių kandidatams palaikyti, pats kandidatavo. Jis pasirašė svarbiausius dokumentus dėl Mažosios ir Didžiosios Lietuvos suvienijimo ir aktyviai veikė kaip vienas iš Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos Respublikos politinių vadovų.

Lietuvos pirmosios nepriklausomybės metais M. Jankus pripažintas istorine asmenybe. Dar gyvas jis buvo heroizuotas, jo vardu vadintos gatvės ir organizacijos, jam gyvam pastatytas monumentas. Šiandien M. Jankaus idėjos tebėra gyvos ir atitinka modernios tautos bei valstybės interesus.

Rugpjūčio 19 d. naujoji knyga pristatyta Klaipėdos apskrities Ievos Simonaitytės viešosios bibliotekos Konferencijų salėje. Be paties autoriaus, Vilniaus universiteto profesoriaus, akademiko D. Kauno, savo mintimis dalinosi Klaipėdos universiteto profesorė, Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto tyrėja Roma Bončkutė bei Klaipėdos universiteto istorikė doc. dr. Silva Pocyte.

Rugsėjo 9-ąją surengtos šios knygos sutiktuos Lietuvos mokslų akademijos didžiojoje konferencijų salėje. Renginyje dalyvavo prof. dr. R. Bončkutė, prof. dr. Aušra Navickienė (Vilniaus universitetas), doc. dr. S. Pocyte, taip pat monografijos autorius.

DŽ informacija

